

KNIŽNÁ REVUE

★ 6. ČÍSLO ★

★ XVI. ročník ★ ISSN 1210-1982 ★ ISSN 1336-247X ★

★ 15. MAREC 2006 ★

Vydavateľstvo L. C. A. si so svojimi čitateľmi pripomína 15. narodeniny nápaditými akciami celý týždeň, ktorý vyvrcholil literárno-hudobnou performance Pavla Rankova, Petra Kríšťúka (v strede) a skupiny Eye (zľava): Mafo Patka (bicie), Katka Sapáková (virtuálny saxofón, tabla) a Anty Heretik (vpravo, basová gitara).
Foto Peter Procházka

Z OBSAHU

- Milan ŠÚTOVEC: Mýtus a dejiny v próze naturizmu . s. 3
- Žena nie je tovar . . . . . s. 4
- Amélie NOTHOMB: Catilnaria . . . . . s. 4
- RECENZUJEME:
- František Krištof VESELÝ: Moja cesta s piesňou
- Ján LITVÁK: Živorodka. Lovkyňa ľudí
- Martina MONOŠOVÁ: Anglické prebúdzania
- Viliam APFEL: Čas bez rozlúčky
- Marcela VESELKOVÁ: Najzvláštnšie je neľúbiť ňu . s. 5
- Lucia EGGENHOFFEROVÁ: Medziriadky . . . . . s. 6
- Wojciech KUCZOK: Hnoj
- Michael GRANT: Dvanásť cisárov . . . . . s. 6
- Rozhovor s ruskou prekladateľkou
- Ninou ŠULGINOVOU . . . . . s. 7
- Za Gennadijom AJGIM . . . . . s. 7
- Vydavateľstvo ViVIT . . . . . s. 8
- 85 anotácií nových kníh v predaji . . . . . s. 9-10
- Najpredávanejšie knihy v Nemecku . . . . . s. 11
- Rozhovor s básnikom Petrom REPKOM . . . . . s. 12

Bol marec a bol mesiac knihy. Ľudia zbierali výherné knižné poukážky a menej mysleli na auto, ktoré môžu vyhrať, ako na knihy, ktoré si za ne kúpia a ktoré sa stanú súčasťou ich domácej intimity. O knihách sa vtedy verilo, že sú základom sociálneho kapitálu, o ktorom rozprávali západní filozofi, a že môžu vytvoriť nielen slobodu, ale dať jej aj obsah. Marec – mesiac knihy bol aj o tom. O tej istote, že na začiatku spoločenského i osobnostného pohybu je krása alebo myšlienka.

Nastupuje vek informácií a je informačná spoločnosť. Mesiac knihy zostal nostalgickou alebo len smiešnou spomienkou a kniha – stelesnenie sociálneho kapitálu, kacírskych myšlienok i krásnych ambícií – sa stratila v reklamnom humbuku, v sugestívnych adoráciách priemernosti a sofistikovanej manipulácii. Najepochálnejší paradox: hrdinami sa stali hráči, a nie informácie, a hry sa stali chlebom. Z kriminality, rozvodovosti, domáceho násillia, zdravotníctva a korupcie sa pre politikov, manipulátorov i chladných analytikov stal diskurz. Ktosi anonymný pridáva a uberá plyn masovej eufórie a snaživý ekonóm sa márne pokúša zrátať, koľko táto nepredvídateľná globálna show stála a o koľko viac budú musieť ohlúpení daňoví poplatníci zaplatiť. Nikdy tak neplatilo, že za nekultúrnosť sa platí. Daňový poplatník, teda najprostejší občan, niekdajší nositeľ onoho sociálneho kapitálu, platí za svoju nekultúrnosť, samozrejme, najkrvavejšie.

Nenavýstrájalí sme sa už dosť? Čo keby sme prečítali poriadne aspoň niektoré knihy, čo sme si napísali? Informačný vek by sa iste nezrútil. A čo keby sme sa o nich bez bázně a hany porozprávali povedzme v marci – mesiaci knihy?

NAJ predávanejšie knihy

Katarína Hajduová, Knihkupectvo AMICUS, Jesenského 2, 929 01 Dunajská Streda, tel. 031/5523100

1. D. Steelová: Zázrak – Ikar
2. D. Brown: Da Vinciho kód – Vydavateľstvo Slovart
3. G. Philips: Templári a archa zmluvy – Remedium
4. C. S. Lewis: Kroniky Narnie. Princ Kaspian – Vydavateľstvo Slovart
5. C. S. Lewis: Kroniky Narnie. Lev, šatník a čarodejníca – Vydavateľstvo Slovart

Slovenské

1. M. Hvorecký: Plyš – Albert Marenčin PT
2. T. Keleová-Vasilková: Tichá bolesť – Ikar
3. P. Nagyová-Džerengová: Chcem len tvoje dobro – Ikar

Elena Barátová, Knihkupectvo KNIŽNÉ CENTRUM, Rázusova 8, 977 01 Brezno, tel. 048/6112271

1. A. Caforio: Anglický slovník – Logos
2. F. Bujorová: Kamene osudu – Ikar
3. D. Brown: Da Vinciho kód – Vydavateľstvo Slovart

Slovenské

1. P. Čaplický: Príbehy z čajových lístkov – Knižné centrum
2. Nová maturita. Náuka o spoločnosti – Príroda
3. K. Horecký: Barónova čierna perla – Knižné centrum

Viliam Bystrický, Knihkupectvo Bystrický, Kátovská 49, 908 51 Holíč, tel. 034/6683524

1. F. Schätzing: Pomsta oceána – Ikar
2. J. Fieldingová: Bábika – Ikar
3. R. Pilcherová: Spiaci tiger – Slovenský spisovateľ
4. C. R. Zafón: Tieň vetra – Ikar

Slovenské

1. K. Kállay: Potulky životom – Ikar
2. Sex po slovensky 2. – Ikar
3. E. Tekelyová: Sláva na splátky – Ikar

NÁŠ TIP ■ NÁŠ TIP ■ NÁŠ TIP ■ NÁŠ TIP ■ NÁŠ TIP

Erik Jakub GROCH

DRUHÁ NAIVITA

Zobrané a nové básne a príbehy

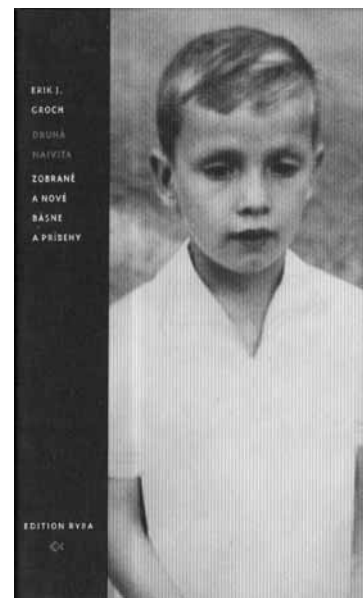
Tnava, Edition Ryba, Legenda 2005

Nie je náhoda, že Erik J. Groch do jednej knihy zaradil aj staršie, aj celkom nové básne, jeho poetický svet totiž v jednotlivých zbierkach vždy navzájom súvisí, jeho jednotlivé prvky sa harmonicky prelínajú, nadväzujú na seba, dopĺňajú sa. Groch akoby bol hľadačom jediného svet/1/a, čo predstavujú básnické obrazy a myšlienky oprosté od zbytočných slov, nadbytočných významov, ktoré by len zbytočne rozkolísali tichú hladinu jeho verša. Pozor, tá hladina je len zdánlivo tichá, pripomína let vzdialeného vtáka, ktorého vnímame, akoby v povetrí stál, pričom on ustavične pravidelne máva krídlami. A rozhodne to nie je hladina, pod ktorou by sa búril zradné spodné a ešte spodnejšie vody, Groch sebe i čitateľovi všetko podáva odkryto, na dlani, nič nezatajujúc a ani nekalkulujúc, že by si niečo nechával do ďalšieho verša, do inej básne, do iného života. Jeho tu a teraz však znamená všade a večne, ak to tak možno povedať, lebo básnik sa uzato pohybuje v rovine archetypálneho, pôvodného, k čomu sa usiluje dôjsť alebo to aspoň nahmatať, naznačiť.

Ak by sme autora *Druhej naivity* chceli usvedčiť z návratu, možno práve z návratu k tomu pôvodnému, čo bolo, kým sme ešte veci vnímali čisto a úprimne, nebol by to len návrat do jeho detstva, ale skôr do detstva ľudstva, človečenstva. A zostáva otázkou, či vôbec ide o návrat; Grochova poézia už od prvej zbierky sa k tomu neskazenému v nás nevracia, ona k nemu programovo smeruje, a ak by sme to nazvali návratom, potom by išlo o návrat z jednej krajiny do tej istej, pravda, už s iným stupňom poznania, sústredenia, ale nesporné aj blaženosti z naplneného prežívania staronových vecí a vzťahov.

Groch sa svojim básnickým postojom, ale aj spôsobom života prihlasuje k pokore, ktorá stojí za každým čistým aj poetickým gestom, za každou veršovou zámlkou. Autor si uvedomuje súvislosť čoraz hlbšie prežívaného času a pocit stotožnenia a zároveň i odcudzenia s vecami okolo seba, predovšetkým prírodnými. („*Počujem výskak rastliny a ony sa držia pri mne. / Vidím dýchať strom, ako vydychuje, keď sa nadychujem. / Stojím a hýbem sa, pokým nehybné mraky plynú. // Pijem vodu z prameňa, prenesenú do pohára, tak ďaleko. / Ako rovnako málo a veta, veta a málo nám chýba, / otvoríť bránu, privretú vo chvíli, keď otvárame inú.*“ Prítomnosť, s. 56)

Grochove meditácie, či už prenesené na pôdu básne, alebo príbehu, akoby prinavracali svet k istej vážnosti, ktorú z opatrnosti nenazvime hĺbkou, svojou presnosťou a dôsledným výberom slov, ako aj ich umiestnením vo vetných celkoch pripomínajú duch kánonických textov, ktoré boli napísané pre poučenie, ale aj pre krásu. Autor sa s pojmom estetickosti, krásy, rovnováhy nijako nehrá, tým menej zahráva, akoby ho vo svojich textoch ani nevnímal, rozhodne ho tam nevkladá zámerne; a práve on ich presvetľuje, nasycuje, naplnia. „*Hľadí, odkiaľ vidieť,*“ z básne Schülenim (s. 37), a sprostredkúva čitateľovi mnohé duchovné objavy, akoby tým aj zároveň zachraňoval a obnovoval krehkosť zrútených či narušených stavieb sveta, ktoré v nás hľadajú a znútra nás ničia. „*Len clivota, len smútok, len zúfalstvo, len túžba*“ (Zjavenia, s. 91), práve to sú vrstvy a podložie, z ktorých vyrastá Grochova otvorená výpoveď, približujúca sa k svetu a približujúca nás k svetu, tomu prvot-

nému, aký zostal v každom z nás a o aký za každú cenu treba stáť. Nie oň bojovať; akékoľvek čo aj lexikálne násilie či sila tu neprichádzajú do úvahy, treba nám len kráčať „*odtiaľ, kde sme, tam, kde sme*“ (Štvorveršie, s. 53) a veriť a túžiť a zdráhať sa a smieť sa dotýkať.

Grochove básne čitateľa unášajú svojím čistým jestvovaním; autor s ničím a nikým nepolemizuje, nie je rétorom, iba s takmer asketickou tvárou pripomína minulé a trvácne, prítomné a trvácne, budúce a trvácne, teda všetko, čo nás presahuje, čo je nad nami i v nás. Autorov spôsob básnického myslenia je náročný a priam vedecky presný, no pritom akoby vo večnom úsvite veršov tuší slnko, ktoré preniká spoza čiernych riadkov.

Viera Prokešová

zrkadlíme

Aj v literatúre a kultúre existujú náhrady, ale ťažko ich rozoznávame. Káva bez kofeínu je predsa len káva, v nealkoholickom pive je trochu alkoholu. Aj chuť je podobná, ale chýba tomu duch, der Geist, teda lieh. Literatúra bez ducha je nebezpečný jed.

Ján Buzássy, Sme 2. marca 2006

Kde bolo

- **Mestská knižnica vo Svite** – beseda s Danušou DRAGULOVOU-FAKTOROVOU o jej tvorbe a detských časopisoch Maxik a Zvonček – 20. februára
- **Materská škola v Tatranskej Lomnici** – beseda s Danušou DRAGULOVOU-FAKTOROVOU – 21. februára
- **Knihkupectvo Artforum na Štefánikovej ulici v Trnave** – stretnutie s poetkou Eva LUKA a jej zbierkou básní *Diabloň* – 28. februára
- **Knihkupectvo Artforum na Štefánikovej ulici v Trnave** – diskusný večer venovaný poézii. Pero Le Kvet s hudobným sprievodom svojej kapely bude rozprávať o snoch, ktoré spracoval do podoby básní v próze. V minulom roku ich zozbieral ako *Ulovené sny* – 2. marca
- **Divadlo F7 (GUNAGU), Františkánske námestie 7, Bratislava** – literárno-hudobná performance s Pavlom RANKOVOM a Petrom KRIŠTÚFKOM – 4. marca
- **Knihkupectvo Artforum v Bratislave** – prednáška prof. Jerryho Roota z Wheaton Collage v americkom Illinois o tvorbe C. S. Lewisa, ktorý sa vďaka knižnej sérii o Narnii dostal do pozornosti širokej verejnosti – 6. marca.
- **Mestská knižnica na Klariskej 16 v Bratislave** – literárny večer slovenských spisovateľiek E. Farkašovej, M. Bátorovej, M. Zimkovej, H. Dvořákovéj, M. Grznárovovej, D. Podrackej, V. Švenkovej, P. Sabolovej, O. Duffekovej, K. Lászlovej, L. Mináčovej, J. Šimulčíkovej, D. Škamlovej, A. Tešovičovej – 8. marca
- **Knihkupectvo Panta rhei v Auparku v Bratislave** – rozprávanie o „novej ruskej próze“ a prezentácia antológie *Ruské kvety zla* – 8. marca

Kde bude

- **Galéria MCK, Záhorácka 1919, Malacky** – posedenie so záhoráckym spisovateľom Štefanom MORAVČÍKOM a jeho hosťami, ktoré budú moderovať herečky z Divadla na hambálku – 16. marca o 17.00
- **Štúdio 12 na Jakubovom námestí v Bratislave** – Večer s Danielom HEVIEROM a jeho hosťami. Peter ULIČNÝ a Daniel HEVIER vás zavedú do tajného sveta kníh – 21. marca o 19.00
- **Športová hala v Trnave** – autogramiáda prozaika Antona BALÁŽA – 23. marca o 10.45
- **Športová hala v Trnave** – Rok Ľudovíta Štúra. Umelecké pásmo – 23. marca o 11.00
- **Športová hala v Trnave** – stretnutie s FELDEKOVcami – 24. marca o 17.00
- **Mestská knižnica v Piešťanoch** – prezentácia knihy Juraja HRADSKÉHO *Napoleon a Bratislava* spojená s predstavením vydavateľstva PT Alberta Marenčina – 28. marca o 10.00
- **A4-nultý priestor na Námestí SNP 12 v Bratislave** – prezentácia knihy Mária KOPCSAYA *Domov* – 30. marca o 18.00
- **Mestská knižnica v Piešťanoch** – informačná hodina o čítaní detí s Osmižankom spojená so súťažou – 30. marca o 10.00
- **Mestská knižnica v Piešťanoch** – prezentácia knihy *Africké rozprávky* a stretnutie s jej autorom Marekom VASOM – 31. marca o 10.00

Básnik a prekladateľ Marián HATALA s herečkou Zitou FURKOVOU v Múzeu L. Novomeského v Senici prezentoval 20. februára svoju tvorbu.

LIBRIÁDA – Knižný salón TRNAVA

23. a 24. marca 2006

Mestská športová hala Trnava

Hlavným cieľom je pripomenúť význam knihy v živote spoločnosti, ukázať, že knižnica už dávno nie je tiché, málo navštevované miesto, knihovník už dávno nie je ten, ktorý len pečiatkuje knihy a vypisuje lístky. Knižnica je zdroj vedomostí, informácií, miesto, kde sa dá študovať a udržiavať si duševnú kondíciu. Zároveň je to bezpečné a príjemné miesto, kde sa ľudia radi stretávajú.

A takúto atmosféru chcú organizátori vytvoriť aj v trnavskej mestskej športovej hale. Výstavnisko sa premení na salón, v ktorom hostitelia uvedú návštevníkov do dobrej spoločnosti kníh, ich autorov, sprostredkovateľov i samotných čitateľov. Návštevníci si budú môcť vybrať z knižnej produkcie slovenských vydavateľstiev v 25 predajných stánkoch. Vystavovatelia budú predávať knihy so zľavami (10-50 %). V stánku Knižnice Juraja Fándlyho budú môcť návštevníci stretnúť známych spisovateľov, ilustrátorov, ale i literárne nadaných Trnavčanov, ktorí sa už môžu pochváliť knižným vydaním svojej tvorby. Počas obidvoch dní tu budú autogramiády.

Každú celú hodinu na hlavnom pódii, vytvorenom v priestoroch haly, bude program, v ktorom sa predstavia vydavateľstvá a kultúrne organizácie: Literárne informačné centrum s umeleckým pásmom k Roku L. Štúra, vydavateľstvo Dajama s besedou s Františkom Kelem,

vydavateľstvo TIRNA s prezentáciou najnovšej knihy Trnavčana Hadriána Radványiho, Trnavský literárny klub so svojím časopisom LITER. Zaujímavé bude i scénické čítanie umeleckej skupiny LIŠTOVÁNI, tešíť sa môžu návštevníci aj na program Kolomana Kertésza Bagalu *Živý dôkaz – Total brutal live*, alebo program Edity Sipeky. V závere Libriády sa literárne i hudobne predstaví rodina Feldekovcov. Privítame aj zahraničných hostí: zo svojej tvorby budú čítať české spisovateľky Lenka Procházková a Eda Kriseová. Vo štvrtok, 23. marca, v podvečer vystúpi hudobná skupina POLEMIC.

Pre deti sú pripravené tvorivé dielne, ktoré na hlavnom pódii ich zabavia Divadlo PIKI, Detské kočovné divadlo DRÁK, Patrícia Garajová (Jariabková), GOMBIVLÁČIK s Mišom a Luciou.

Ak sa návštevníci Libriády zapoja do ankety o čítaní, ktorá bude trvať počas celého podujatia, môžu vyhrať zaujímavé knižné tituly, o ktoré sa bude zberovať v závere každého dňa. Slávnostné otvorenie Libriády – Knižného salónu Trnava sa uskutoční vo štvrtok 23. marca 2006 o 9:30 hod. Očakáva sa účasť Silvie Gašparovičovej, prezidentky Slovenskej nadácie Vzdelanie a zdravie pre všetkých, predstaviteľov Trnavského samosprávneho kraja, Mesta Trnava a ďalších významných hostí.

Kto dostane knižku?

Zborník poviedok pre deti a mládež *Poletíme za dúhou* si prečíta Marta VANKOVÁ z Bratislavy, publikáciu *Pohyb slovenskej drámy* posielame Richardovi KUNECovi do Liptovského Hrádku, do *Kvízu o Da Vinciho kóde* sa môže pustiť Pavol PALÁT z Dolného Kubína, *Futbalová technika* si teoreticky osvojí Anton ZELENIKA z Dubnice n. Váhom a *Anglické pesničky, riekanky a vianočné koledy* si zanôti Anna POLANSKÁ zo Soli. Bratislavských výhercov prosíme, aby si po knižky prišli do redakcie.

Potulky životom

Kniha Karola Kállaya *Potulky životom* je jeho životopisným príbehom. Čitateľ rýchlo zistí, že Karol Kállay sa vie zasmiať aj sám na sebe, vie si priznať chyby a zavše aj váhavosť a strach z vlastného rozhodnutia. Cesta, ktorou sa ako človek a umelec uberal, nebola vždy rovná a priamočiara. Napriek tomu, že precestoval takmer celý svet, nezabúda zdôrazniť, že nadovšetko má rád rodné Slovensko. Kniha je doplnená fotografiami z archívu autora. Prezentácia sa uskutočnila 9. marca v bratislavskej výstavnej sieni Soga.

www.antikvariatshop.sk

Vedec roka 2005

Naším čitateľom známy publicista a prekladateľ Ján JANKOVIČ (1943), vedecký pracovník Ústavu svetovej literatúry Slovenskej akadémie vied, po tieto dni získal Čestné uznanie v akcii Vedec roka 2005. Pravidelne (doteraz deväť ročníkov) ju organizuje Klub vedecko-technických žurnalistov Slovenského syndikátu novinárov pod odbornou gesciou Slovenskej akadémie vied, Ministerstva školstva Slovenskej republiky a Zväzu slovenských vedekotechnických spoločností. Cieľom akcie je oceňovať a propagovať prínosy vedeckého bádania, úspešné výskumné práce, zavádzanie nových technológií a informovať verejnosť o výsledkoch slovenského výskumu a vývoja. Akcia Vedec roka SR je súčasťou širšej aktivity Journaliste Studia.

Vyhlasenie súťaže O cenu Pavla Straussa

1. Na súťaži sa môže zúčastniť každý poslucháč denného štúdia ktorejkoľvek slovenskej univerzity, resp. vysokej školy.

2. Súťaží sa v troch kategóriách:

1. poézia, 2. próza, 3. literárnovedná práca a esej (tematické zameranie eseje je ľubovoľné). Súťažiť možno vo viacerých kategóriách.

3. Rozsah súťažných prác: kategória poézia – 30 až 150 veršov, kategória próza – 3 až 15 normovaných strojopisných alebo na počítači napísaných strán (riadkovanie 1,5), kategória literárnovedná práca a esej – 3 až 15 normovaných strojopisných alebo na počítači napísaných strán (riadkovanie 1,5).

4. Súťaž je anonymná. Súťažný text treba označiť heslom alebo pseudonymom na prvej strane (nad názvom) a pripojiť k nemu zalepenú obálku označenú rovnakým heslom (pseudonymom), v ktorej budú tieto údaje: meno súťažiacoho, univerzity, resp. vysoká škola, študijný odbor a ročník, kontaktná adresa (môže byť aj e-mailová), telefónne číslo. Súťažné práce treba zasielať v 1 exemplári na adresu: **Katedra slovenskej literatúry FF UKF v Nitre, Štefánikova ul. 67, 949 74 Nitra**. Zásielka musí byť označená slovami „Literárna súťaž“. (Práce možno odovzdať aj osobne na sekretariáte katedry, ktorá sídli na uvedenej adrese.)

5. Súťažné práce je potrebné odovzdať alebo zaslať do **10. apríla 2006** (pri poštovej zásielke rozhoduje dátum pečiatky).

6. Súťažné práce bude posudzovať odborná porota zložená z pracovníkov Katedry slovenskej literatúry FF UKF a prizvaných odborníkov.

Ceny: Cena Pavla Straussa 2000,- Sk (Táto cena bude prisúdená najlepšej práci bez ohľadu na súťažnú kategóriu.) Vo všetkých troch budú udelené 1. cena 1000 Sk, 2. cena 750 Sk, 3. cena 500 Sk.

Týždeň slovenských knižníc

Slovenská asociácia knižníc nadväzuje na predchádzajúce úspešné ročníky a vyhlasuje už 7. ročník Týždňa slovenských knižníc v dňoch 27. marca – 2. apríla 2006 s mottom:

Knižnice pre všetkých. Cieľ Týždňa slovenských knižníc zostáva nezmenný: pozitívne zviditeľňovanie knižníc ako kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií prostredníctvom čo najrozmanitejšieho spektra aktivít a podujatí.

Oficiálne otvorenie Týždňa slovenských knižníc bude v pondelok 27. marca 2006 v Žilinskej knižnici v Žiline, ktorá dostane cenu Slovenskej asociácie knižníc za aktívnu činnosť knižnice SAKAČIK 2005.

Lepší otec v hrsti ako kamoš na streche

Vrelému prijatiu trnavských detí sa potešila úspešná autorka piatich kníh pre deti Gabriela FUTOVÁ, ktorá ani tentoraz nezaprela talent výbornej rozprávačky. Dvesto čitateľov Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave malo príležitosť podeliť sa s ňou o radosť z novej knižky *Lepší otec v hrsti ako kamoš na streche*. Na prvej besede na pobočke knižnice na Prednádraží spisovateľku v slávnostnej atmosfére so zatajeným dychom počúvalo osadenstvo troch kolektívov žiakov prvého stupňa s pedagógmi. Deti sa s ňou neradi lúčili a my sme ju doslova uniesli z ich kruhu do knižnice v centre mesta. Vyše stodvadsať účastníkov podujatia, ktoré sa konalo v oddelení pre deti Knižnice Juraja Fándlyho, Gabriela Futová potešila svojim výnimočným zmyslom pre humor, veľké sympatie si získala u tých, čo rovnako ako ona neradi kreslia či spievajú. K jej verným čitateľom vďaka stretnutiu v Trnave pribudlo mnoho nových.

Helena Horváthová

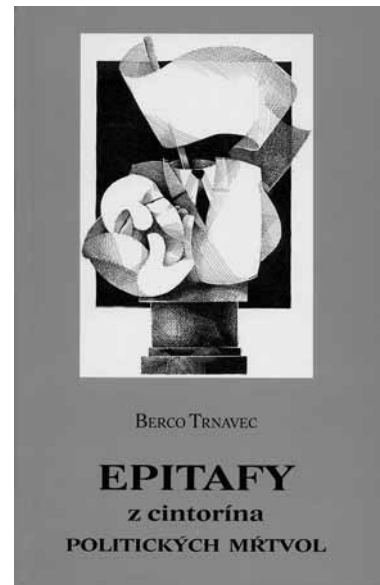
Novinka z Vedy

V libresse Knižkupectva Veda prezentoval 1. marca 2006 svoju knihu *Veda verzus viera?* Július KREMPASKÝ, ktorý patrí k zakladateľom modernej slovenskej fyziky. Impulz spracovať a napísať publikácie dali autorovi účastníci mnohých besied a stretnutí. V úvodnom slove na prezentácii knihy Š. Luby, predsa SAV, prirovnal prácu k manuálu o vzniku vesmíru. Kniha *Veda verzus viera?* je pohľadom do histórie a vzájomných vzťahov vedy a viery. Jej zámerom je vytvárať prepojenie medzi dvomi svetonázormi. Publikácia je vhodným príspevkom do diskusie.

-lč-

História v melódiach

Na knižnom trhu je v poradí už tretie pokračovanie *Dejín hudby* od autorky a editorky cyklu Nade HRČKOVEJ. Dvojdielne *Dejiny hudby VI., Hudba 20. storočia (1) a (2)* sa snažia priblížiť čitateľovi vo väčších autorských portrétoch tvorbu viacerých autorských zjavov súčasného hudobného sveta. Prvý diel zahŕňa aj klasiku prvej polovice 20. storočia. Na pripojenom CD sú ukážky zo známych a charakteristických hudobných diel. Prezentácia sa uskutočnila v Knižkupectve Svet knihy v Bratislave 28. februára.

Ak máte radi brisknú politickú satiru, zo pár postrehov vám ponúka Berco Trnavec v zbierke *Epitafy z cintorína politických mŕtvov*. Stačí, ak nám pošlete kupón vydavateľstva SAPAC z 11. strany do 29. marca a môžete sa schuti zasmiať.

NEVYUŽITÉ MYŠLIENKY

Je smutné mať za sebou mladosť bez toho, aby ste ju naozaj prežili.

Michal Hvorecký: Plyš, Albert Marenčin PT 2005

Žena nie je tovar

Komodifikácia žien v našej kultúre

Akými spôsobmi sa ženy stávajú tovarom

„Výraz obchod s dievčatami je vlastne nesprávny. Obchodovať možno so slepkou alebo s čižmami. No a toto nie je predaj v takejto forme. Musíme si skôr položiť otázku: Aké sú to tie prišerné okolnosti, ktoré mladé dievčatá vháňajú do prostitúcie?“

Bertha Pappenheimová

O čom hovorí príbeh Anny O.

Životný príbeh Anny O. (vlastným menom Bertha Pappenheimová) hovorí o neúnavnom boji proti obchodu so ženami, no aj o tom, že byť ženou, ktorá sa vymyká konvenčnej predstave svojej doby o ženskosti, môže byť zdraviu škodlivé. Ako Anna O. sa Pappenheimová stala ústrednou postavou jedného z najznámejších príbehov psychoanalýzy a súčasne spoluprotkyňou jej „rozprávajúcej“ metódy (Hermanová, s. 27); Sigmund Freud a Joseph Breuer jej anamnézu publikovali v *Štúdiách o hystérii*. Napriek tomu, že predchodcovia a zakladatelia psychoanalýzy považovali sami seba „za blahoslenných vysloboditeľov, ktorí vyzdvihujú ženy z podmienok plných poniženia, nikdy ani na chvíľu nechceli vidieť podmienky sociálnej nerovnosti medzi ženami a mužmi. Ženy mali byť objektmi výskumu a humánnej starostlivosti, nie subjektmi so svojimi vlastnými právami“ (tamže, s. 32). Práve títo „osvietení“ osloboditelia, muži vedy, rozhodne odmietali volebné právo žien či štúdiom žien na vysokých školách. Až ženské hnutie rozvíjajúce sa koncom 19. storočia vytvorilo podmienky na to, aby ženy začali hovoriť samy za seba. A vtedy „muži vedy“ zistili, že sa o živote žien dozvedeli viac, než chceli (tamže, s. 33). Sigmund Freud cívil pred svojím vlastným zistením, aký obrovský je rozsah sexuálneho vykorisťovania žien a detí v stredných vrstvách: „Jediným potenciálnym zdrojom intelektuálnej opory a uznania takéhoto postavenia bolo rodiace sa feministické hnutie, ktoré však ohrozovalo Freudove milované patriarchálne hodnoty. Jedinou osobou, ktorá v tomto rane štádiu dotiahla výskum hystérie do logických dôsledkov, bola Breueroва pacientka Anna O. Táto nemá hysterická, ktorá objavila 'liečbu rozprávaním', našla svoj hlas a duševné zdravie v ženskom oslobodzovacom hnutí. Pod svojím

Ženy boli často v histórii predmetom výmenného obchodu medzi mužmi. A hoci nastala doba, ktorá rovnosť žien a mužov považuje za legislatívne samozrejmu, ešte stále možno ženy predávať – legálne (v reklame) i nelegálne (na nútenú prostitúciu). Editorky Jana CVIKOVÁ, Jana JURÁNOVÁ a Ľubica KOBOVÁ nadväzujú na predchádzajúcu publikáciu *Ružový a modrý svet* rodových stereotypov, tentoraz ponúkajú pestrý textový i obrazový materiál o tom, ako sa žena stáva tovarom. Z publikácie *Žena nie je tovar*, ktorá vychádza vo vydavateľstve Aspekt, vám prinášame krátenú štúdiu Jany Cvikovej *Predané nevesty*.

vlastným menom Bertha Pappenheimová sa stala jednou z popredných feministických sociálnych pracovníčok, známou intelektuálkou a organizátorkou.“ (Tamže, s. 35.)

Bertha Pappenheimová sa po celý svoj život (1859 Viedeň – 1936 Neu Isenburg pri Frankfurte) angažovala v boji proti obchodovaniu s dievčatami. Narodila sa v židovskej rodine vo Viedni, jej otec pochádzal z ortodoxnej uhorskej rodiny z Pressburgu (teda z dnešnej Bratislavy), matka z vysokopostavenej frankfurtskej rodiny.

Mladú Berthu po dlhoročnom liečení v rôznych sanatóriách hlboko ovplyvnilo priateľstvo so sesternicou, na ktorej podnet začala písať, uverejňovať články o ženskej otázke a angažovať sa v tejto oblasti. Vo svojej práci sa zameriavala najmä na prípravu dievčat na samostatný život, na to, aby sa dokázali samy užiť, a pri tom vychádzala zo svojich praktických skúseností z práce v sirotinci. Zapájala ženy do sociálnej práce, prostredníctvom ktorej chcela presadzovať program a ciele meštianskeho ženského hnutia. V roku 1899 uverejnila divadelnú hru *Právo ženy* a súčasne preklad klasického feministického diela *Obrana práv ženy* Angličanky Mary Wollstonecraftovej (z roku 1792), ktorá bola svojim dôrazom na vzdelávanie žien podľa Pappenheimovej aktuálna aj koncom 19. storočia.

Od prvej charitatívnej sociálnej pomoci „padlým“ ženám postupovala k čoraz rozsiahlejšej preventívnej pomoci mladým židovkám. Pracovala priamo na miestach najväčšieho utrpenia, ako napríklad v Haliči, kde chcela identifikovať príčiny obchodovania s dievčatami, alebo v Rusku, v oblastiach postihnutých októbrovými pogromami v roku 1905, kde budovala lokálnu sociálnu ženskú pomoc a pripravovala adopciu sirot. Podnikla cestu do Rumunska, kde kráľovnej odovzdala petíciu proti obchodovaniu s dievčatami. (Podľa Pappenheimová, 1992.)

V spise „*Nemorálnosť Haličaniek*“, vydanom v roku 1901, upozorňuje na skutočnosť, že vypichnutím takto geograficky a sociálne ohraničenej skupiny sa hľadá vina u dievčat, ktoré sa stali obeť existujúcich sociálnych pomerov – a to bez ohľadu na geografické vymedzenie. Podobné skresľujúce hovorenie o probléme obchodovania so ženami a prostitúcie poznáme aj dnes – na Slovensku sa v tejto súvislosti hovorí o Ukrajinkách, v Rakúsku o Slovenkách atď.

Pappenheimová kriticky poukazovala na to, že hoci duchovní všetkých náboženstiev majú naporúdzajú odpoveď na túto „chorobu“, a to nedostatok zbožnosti, práve „*Halič, rezervuár židovskej ortodoxie, celé roky 'dodáva' do Maďarska, Rumunska,*

Londýna a mnohých miest Ameriky významný podiel ich spotreby dievčat“ (Pappenheimová, 1992, s. 20), zbožnosť požadovaná ortodoxnými duchovnými je tu bezmocná.

Naruby prevracia aj druhý dôvod tejto „choroby“, ktorý majú páni „vo svojej patentovanej logike“ hneď poruke: „*Dievčatá sú zlé, pretože sú zlé.*“ Bertha Pappenheimová sa stavia na stranu dievčat, vie, že nie sú zlé, ale nedostali šancu a pomoc, pričom pomoc nechápe ako dobročinnosť, ale ako „*radu, ochranu, podporu a priznanie všetkých právnych a politických prostriedkov, ktoré potrebuje každý človek, muž a žena, na uchovanie svojej fyzickej a mravnej existencie*“ (tamže, s. 20). Vie, že dobové vzdelávanie dievčat nezodpovedá požiadavkám, ktoré na ne kladie život. V Nemecku platila povinná školská dochádzka do štrnástich rokov, po dovŕšení tohto veku sa museli dievčatá starať o svoju obživu sami. V Haliči to bolo ešte horšie, pretože povinná školská dochádzka pre dievčatá de facto neexistovala. Dievčatá boli v tomto prostredí považované za sociálneho a náboženského hľadiska v porovnaní s chlapcami za menejcenné. Školu navštevovali len zriedkavo a už v detstvom veku ich zasubovali. Jediný únik zo svojho osudu videli v úteku: „*...bežia do šitého sveta, aby napokon ilegálnym spôsobom prepadli tomu istému osudu, ktorému v legálnej forme – ako dúfali – unikli.*“ (Tamže, s. 22.)

Úvahy o sociálnej situácii dievčat a o možných východiskách vedome ukotvuje v ženskom hnutí: „*Možno ste medzi mojimi vysvetleniami zbadali rozvetvené korene ženskej otázky, možno aj v hmlistej dialke cieľ ženského hnutia.*“ (Tamže, s. 22.) A prizýva do spolupráce aj mužov, ktorí sa „otrasení situáciou“ stávajú pomocníkmi v boji proti obchodovaniu s dievčatami. Lenže súčasne kriticky upozorňuje, že ich pomoc sa spravidla sústreďuje výlučne na vonkajšie reformy, dotýkajúce sa bývania, miezd a vzdelávania dievčat. Pappenheimová v tejto súvislosti upozorňuje, že ak majú byť reformy účinné, treba odmietnuť dvojakú morálku, ktorá platí inak pre ženy a inak pre mužov: „*Je čudné, že muži, ktorí sú sami obchodnícky vzdelaní, nedokážu v tejto veci použiť zákon ponuky a dopytu.*“ (Tamže, s. 22.)

Nekompromisne odhaľuje fakt, že aj keď sa žena vyučí alebo získa vzdelanie, „*práca ženy je pri rovnakom výkone platená horšie ako práca muža*“ (tamže, s. 29); nečudo teda, že keď sa žena dozvie, že môže získať podstatne väčší zárobok za prácu, ktorá navonok vyzerá pohodlne a lákavo, tak sa vzdá svojej „slušnosti“.

K najradikálnejším myšlienkam, ktoré Bertha Pappenheimová presadzovala, patrí poznanie, že prostitúcia nie je otázkou mravnosti, ale príšerným symptómom toho, že existujú sociálne pomery, ktoré takéto antisociálne následky produkujú a podporujú, a že jednou z najväčších nepravostí našej civilizácie je dvojaká morálka, ktorej nejde o ženy, ale najvyššie o ochranu mužov pred pohlavnými chorobami. Zdôrazňuje, že ak chceme hovoriť o obchode, musíme rozlišovať obchodníkov, tovar a konzumentov, a že ak „*existujú mladé dievčatá, ktoré za pár jemných pančúch alebo za návštevu kina predávajú svoj život, musíme začať dávať ich životu nový obsah*“ (tamže, s. 256). Od mužov žiada, aby zneužívanie dievčat a žien frivolne nezľahčovali, ale aby, naopak, zaujali k zneužívaniu jasne odmietavý postoj a bojkotovali mužov – konzumentov. Požiadavkou rovnakej morálky pre ženy a mužov nežiada nič menej ako prehodnotenie tradičných noriem mužskosti a ženskosti.

Jej prístupy a hľadanie riešení boli veľmi pragmatické, a pritom mala vždy na pamäti ľudskú dôstojnosť žien. Povolania čašníčky a slúžky boli v jej dobe často predstupňom prostitúcie, preto sa napríklad usilovala práve v súvislosti s týmito profesiami presadiť poctivý profesný obraz. Zdôrazňovala, že vo veciach morálky neslobodno uprednostňovať žiadne z oboch pohlaví, no nemala ospravedlnenie najmä pre kupcov tohto predajného tovaru, ktorí by sa ťažko mohli vyhovárať na ťažké sociálne podmienky.

K sociálnym podmienkam vedúcim k obchodovaniu s dievčatami však nerátala krátkozrako len citeľnú núdzu. Veľmi dobre vedela, že k nim patrí aj postavenie ženy, ktorá „nepoživa ani práva 13-ročného chlapca“, ktorá nie je individuom a ktorá má hodnotu len ako manželka a matka: „*Poetické ospevovanie židovskej ženy je v nepomere k mizivým právam, ktoré jej aj v občianskom živote prislúchajú.*“ (Tamže, s. 112.) Za takéto jasné diagnózy ju stihlo nemalo výčitiek a výsmechu; tlač jej často vyčítala, že nemá úctu voči tradícii. Ale Pappenheimová vo vecnosti svojich argumentov nepoľavovala, vysmievala sa eufemizujúcim tvrdeniam, že mestské bordely sú zriadené v záujme ochrany žien, a pomenovávala veci pravým menom – bordely zaistujú mestám dobrý príjem. Nekompromisne konštatuje: „*Bez bordelov niet prostitútok. Bez boja proti prostitúcii niet boja proti obchodovaniu s dievčatami. Nehovorte mi, prosím, že prostitúcia existovala vždy, a preto proti nej nechcete bojovať. Prečo nepoviete to isté, keď vám ukradnú hodinky? Ved' zloději tu tiež boli vždy, tak prečo ich odsudzovať? Prečo potom hovoríte, že prostitúcia tu bola vždy?*“ (Tamže, s. 254.)

Literatúra

HERMAN, Judith Lewis: *Trauma a uzdravenie. Násilie a jeho následky – od týrania v súkromí po politický teror*. Preklad Ľubica Hábova a Jana Juránová. Aspekt, Bratislava 2001.

PAPPENHEIM, Bertha (Die Anna O.): *Sisyphus: Gegen den Mädchenhandel – Galizien*. Ed.: Heubach, Helga. Kore, Freiburg im Breisgau 1992.

Ohrozenie samoty

Amélie Nothomb

Catilaria

Bratislava, Vydavateľstvo Alberta

Marenčina PT 2005

Preklad Elena Flašková

Tento pozoruhodný román známej belgickej spisovateľky nás okamžite vtiahne do svojich osídli. A to nielen svojou originalitou, ktorá hraničí takmer s absurditou, ale aj pútaivosťou deja popretkávaného mnohými existenciálnymi myšlienkami a životnými pravdami, ktoré si postavy uvedomujú a zažívajú práve prostredníctvom situácie, v ktorej sa ocitli.

Postarší manželský pár sa na starobu presťahoval z mesta na samotu, do domu svojich snov, osamelostojaceho na čistinke pri potoku. „*Keď sme uvideli ten Dom, pocítili sme slastnú úľavu: tak predsa existuje miesto, po ktorom sme od detstva túžili! ... Neváhali sme ani okamih. Netrvalo hodinu a z domu bol Dom.*“

Samota bola pre manželov existenciálnou potrebou a Dom ju dokonale stelesňoval. Pociť šťastia sa naplnil, čas akoby nejestvoval, len pribúdajúce centimetre snehu napove-

dali, že to je inak. Osamelosť, po ktorej túžili, aby mali dosť času na seba, je však až priveľmi dokonalá na to, aby mohla byť pravdivá. Na druhej strane potoka totiž žijú susedia, ktorí výrazne zasiahnu do ich pokojných dní. Presnejšie povedané, je to sused. Po prvej zdvorilostnej návšteve prichádza opätovne každé popoludnie, vždy na minútu presne od štvrtej do šiestej. Jeho prítomnosť sa stáva pre manželský pár neznesiteľná. Sedí u nich bez slova a na otázky takmer výlučne odpovedá jednoslovné – áno a nie. Nezvládnú túto situáciu a emócie začínajú pracovať na plné obrátky.

Na román možno nazerať aj ako na akúsi štúdiu ľudského vnútra, ktoré v absurdných a zlomových situáciách podlieha radikálnej zmene a nezvyčajným riešeniam a reakciám. Viac už prezrádzať nebudem, nechcem budúcich čitateľov ukrátiť o prekvapujúci dej tohto pozoruhodného príbehu.

Michaela Geisbacherová

Citujeme...

„Dobré vybavenie je chúlživá vec. Nielen preto, že možno dobre vybaviť život i smrť, ale najmä preto, že si často vo chvíli vybavovania konajúci mnoho razy nemyslí, že vybavil dobre.“

Emil a Ľuboš Svetoňovci: ...a predsa uhorský kráľ žije!
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2005

Piava, aká skutočne bola

Viliam Apfel: Čas bez rozlúčky
Martin, Vydavateľstvo Matice slovenskej
2005

Niekedy môže byť aj pre autora literatúry faktum podnetom na vznik novej knihy udalosť, ku ktorej si z rôznych dôvodov vytvoril osobný vzťah. Pre Viliama Apfela sa takouto udalosťou stali boje na talianskom fronte v závere prvej svetovej vojny, pri ktorých zahynul i jeden z jeho predkov: „Najstarší brat mojej starej mamy totiž padol tam ďaleko v tej neznámej zemi, na brehu rieky s podivným menom, ktorá – ako som sa dozvedel – ukončila život mnohých Slovákov“. Práve táto skutočnosť, ako i zachované listy z frontu, dobové fotografie i skromný náhrobok, ktorý dala na cintorín v Novente postaviť rodina padlého vojaka, boli pre autora impulzom hlbšie sa zaoberať dejinnou udalosťou, ktorú mladšie generácie Slovákov vnímali skôr v jej anekdotickej ako tragickej podobe.

Viliam Apfel po preskúmaní dobových prameňov a rozsiahlej literatúry o bojoch na talianskom fronte roku 1918, prináša overené svedectvo o tom, že júnové boje na Piave patria k najkrvavejším v prvej svetovej vojne vôbec: len na strane centrálnych mocností bolo 140 000 obetí – Slovákov zahynulo 70 000 (takmer celý 71. a 72. regiment, zložený zväčša z našich krajanov). Práve „slovenské“ regimenty boli nasadené v priestore Ponte di Piave a boje sa odohrali v čase, keď sa táto inak pokojná riečka následkom prudkých dažďov v Alpách „počas niekoľkých hodín stala veľtokom“. Voде neodolali ani pontónové mosty a po zásahoch talianskeho delostrelectva v nej hynuli tisíce vojakov rakúsko-uhorskej armády a dolu riekou „ako apokalyptický

ľadochod plávali ľudské telá až do Jadranského mora“. A vojnový osud bol k našim krajanom v bojoch na Piave ešte nežičlivejší: na talianskej strane proti nim bojovali česko-slovenské legionárske jednotky, ktoré sa krátko predtým pod velením generála Štefánika v Taliansku vytvorili, zväčša zo Slovákov, vojnových zajatcov, aby sa podieľali na porážke rakúsko-uhorskej armády a pomáhali tak vzniku samostatného česko-slovenského štátu.

Boje na Piave Apfel dokumentárne presne rekonštruje na základe poznania archívnych prameňov. Okrem slovenských archívov prebádal vojnový archív vo Viedni, regionálne múzeum San Doná di Piave či Vojenský historický archív v Prahe. Autenticky ľudský rozmer týchto bojov i celej prvej svetovej vojny, do ktorej odvodové komisie poslali zo Slovenska takmer pol milióna mužov, autor v knihe vytvára prostredníctvom zachovaného spomienkového rozprávania, ktoré v polovici šesťdesiatych rokov minulého storočia zaznamenali pracovníci národopisného ústavu SAV v podjavorinsko-podbradlianskom regióne.

Ešte predtým ako sa Apfel rozhodol napísať knihu, navštívil miesta, kde sa stretli bojujúce armády. Hľadal i stopy po tisíckach padlých Slovákov, ale keď prišiel na cintorín v Novente, zistil, že „otcovia mestečka a miestny magistrát už v roku 1967 rozhodli o zrušení zanedbaných a opustených vojenských hrobov z rokov 1814–1918“. Nenašiel už ani hrob brata svojej starej mamy... Možno práve vedomie o navždy vymazaných stopách našich predkov bolo pre autora impulzom na napísanie knihy, ktorá objavuje a pripomína tragický úsek z nášho osudu doteraz neprávom prehliadaný v našej historickej literatúre.

Anton Baláž

Na noži

Najzvláštnejšie je dočítať to

Marcela Veselková: Najzvláštnejšie je neľúbiť ň
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2005

Každý text – i poetický – je vo svojej podstate „samovražedný“, a teda smrteľný. Vždy bude kúsok po kúsku zanikať. Každá forma a štýl raz upadnú, nahradia ich „modernejšie účesy“. A tak je to v poriadku. Neznačmená to ale, že básne sú pars pro toto nejaké módné salóny. Vždy jestvujú nejaké atemporálne prvky či základné procesy, ktoré ostávajú písaniu vlastné, nech sa robí, čo chce. Problém nastáva, keď ich neoddelíme od povrchného obmeňovania a štylizujeme sa do pozície „my a nikto iný“.

Vysoká miera podobnej štylizácie, ktorú sa Marcela Veselková rozhodla vložiť už do názvu svojej prvotiny, je príznačná aj pre celý zvyšok knihy. Je to štylizácia, ktorá neznamená vytváranie autorskej osobitosti, ale sebatryznivú až silne existencionálne riešenie ľubostných vzťahov a vlastného miesta vo svete. Bohužiaľ, to často vedie aj k týranu čitateľa. Spomenuté existencionálne problémy sa evokujú hneď prvou básňou o krádeži dokladov. Lyrický subjekt sa stáva človekom bez mena, adresy, minulosti. Po tomto Veselková pokračuje v beatnicky orientovanej poézii, s uvoľnenou lexikou a drsnou výpoveďou. Hlavnou témou jej básni, ako som už naznačil, je vzťah muža a ženy, resp. chlapca a dievčaťa. Často ide o problémy adolescentné až postpubertálne. Báseň tu funguje ako spoveď, lyrický denník. Je to text, ktorý vlastne nevie povedať veci inak ako ostatní ľudia, ale predovšetkým musí kričať – snáď inak by bol zbytočný. Je to škoda, lebo práve takto vzniká presne to, čo nie je poézia, takže je naozaj zvláštne čosi také dočítať...

Veselkovej básne – ako stojí na prebale knihy – „sú rozhodujúcim svedectvom mladej generácie o sebe a o dobe, v ktorej vyrastá“. Svedectvom možno áno, to ukáže čas, ale poéziou rozhodne nie. Nastúpená cesta autorky je už dávno prechodená a štýl jej krácania je vyšlý z módy už nejaký ten piatok. Či to takto ostane a Veselková sa dostane zo spomenutej pozície „ja a nikto iný“ k poézii, záleží na nej.

Radoslav Tomáš

Poznáte Krištofa Veselého?

František Krištof Veselý:
Moja cesta s piesňou
Bratislava, Vydavateľstvo Q 111 2005

František Krištof Veselý – slávny filmový a divadelný herec, spevák, režisér. Na Slovensku asi niet človeka, ktorý by nepoznal jeho piesne alebo aspoň jeden film, v ktorom vystupoval, a jeho samotného či už ako postavu retrokomickú alebo ako večne mladého hrdinu detstva. Napriek všeobecnej popularite len málokto vie, že okrem hereckého a speváckeho talentu drial mal v Krištofovi Veselom aj duch výtvarníka a spisovateľa. O tom, že bol naozaj všestrannou osobnosťou, svedčia aj jeho pamäti, ktoré vychádzajú vo vydavateľstve Q 111 pod názvom *Môj život s piesňou*. Ich autor, samozrejme, nikdy nebol profesionálnym spisovateľom, knihu napísal viac-menej na objednávku priateľov, ako sám osvetľuje okolnosti vzniku pamäti hneď v úvode, preto sa tu nedá hovoriť ani o ucelenom autorstvom štýle či o vybrúsenej kompozícii. Kniha je však napísaná mimoriadne pútavo a presvedčivo, čo podčiarkuje aj vhodné zvolená obrazová príloha a záverečný prehľad hier a filmov, v ktorých Krištof Veselý hral alebo ich režíroval, a zoznam platní a nahrávok, ktoré počas svojho života naspieval.

Krištof Veselý začína svoje rozprávanie spomienkami na detstvo v Skalici a mladicky bezstarostný, ale výnimočne ťažký a namáhavý život v Budapešti, kam sa presťahoval po prvej svetovej vojne a kde sa prakticky začala jeho herecká kariéra. Najskôr niekoľko rokov pôsobil v divadelných súboroch v Debrecíne, Miškovci a v Budapešti, v podmienkach, ktoré sú pre súčasných divadelníkov už nepredstaviteľné, a nevyhol sa ani krátkej anabáze potulného komedianta – ako člen kočujúcej divadelnej spoločnosti precestoval na korbách áut a rebriniakov celé Maďarsko. Nakoniec šťastnou náhodou zakotvil v Bratislave v rozvíjajúcom sa SND, kde s malými prestávkami pôsobil od roku 1931 až do smrti. V roku 1936 sa Krištofovi Veselému podarilo na seba upozorniť českých kolegov, divadelníkov a filmárov, a preraziť v Prahe. V priebehu troch rokov vystupoval v osemnástich českých filmoch, čo samo osebe hovorí, akú mali kvalitu a o čo išlo producentom *SLÁVIA FILMU*.

Žiaľ, čím dlhšie pamäti Krištofa Veselého čítame, tým silnejší máme pocit, že to najzaujímavejšie a najdramatickejšie sa odohralo na začiatku, a ku koncu je to už len výpočet úspechov, nahrávok, stármených rolí a dosť nudných zákulisných „klepov“. Pomerne výstižne tento obraz dokumentuje ob-

dobie rokov 1939–1945, kde Veselý rezignuje na akýkoľvek opis spoločenskej situácie a sústredí sa len na problémy divadla, operety a vnútorné konflikty hereckého a režisérskeho podsvetia. Reálny svet ako keby ani neexistoval. Pamäti sa končia rokmi 1945–1948, poznačenými zložitými premenami v slovenskom divadelníctve. Je škoda, že Veselý nepokračuje v svojom spomínaní ďalej, ale ako sám hovorí: „Bola by to celkom iná, nová a dlhá kapitola či kniha. Vyžadovala by veľa času a námahy.“ Nám je, samozrejme, jasné, v čom tkvie problém, vie to aj Krištof Veselý, a to aj „napriek veľkým úspechom, ktoré na Novej scéne dosiahol.“

Patrik Orišek

O dvoch srdciach jednej knihy

Ján Litvák: Živorodka. Lovkyňa ľudí
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2005

Odhliadnuc od čitateľsky nedostupnej bibliofilie *Vtáctvo nebeské* (2005) sa po šiestich rokoch od *indiára* (*Gadžasan*, 1999) Litvák znovu knižne vrátil k Indii. Kým *Gadžasan* predstavoval rad ucelených cestopisných reportáží, ktorých samotná skromná faktografia bola len spúšťou pre zamernú a veľmi pôsobivú estetizáciu (emocionálne úvahy, lyrické prvky, vízie, splyvanie fikcie a reality), aktuálna kniha funkciu faktografie ešte viac oslabuje a posúva sa do oblasti subjektívneho sveta, do oblasti čisto umelecko-spirituálnej. Na prvý pohľad to prezrádza rozsahová pestrosť všetkých textov a pestrosť v rámci makrokompozíčného radenia (až z obsahu je jasné, že jednotlivé texty sú radené abecedne, akoby abeceda symbolizovala prerod – život od začiatku), striedanie veršovej a prozaickej formy, a tiež žánrová nediferencovanosť. Prozaik a básnik, ktorý najmä spolu s Robertom Bielikom me-

ni charakter východiskovej Barbarskej generácie z otvorenej, hodnotovo individuálnej inakosti na inakosť zvrtnutou do individuálneho náboženstva, takto napísal kaleidoiskop zážitkov osobnej transcendentie. Neraz sú to očarujúce momenty, v ktorých sa čriepky rôznorodej i jednoduchej reality vlievajú do snívnych vízií, do pokojného meditačného toku, kde má všetko svoje miesto, či hviezda alebo špiňa, kvet aj mirtvola; kde sa všetko spája a preskupuje so zastretým vedomím ubiehajúcej prítomnosti a večnosti bez začiatku a konca. V Litvákovej výpovedi nachádzame spomedzi náboženstiev najviac z hinduizmu, ale to nie je jej cieľom, stať sa akousi paralelou – chce byť (zväčša aj je) originálnym, vlastným videním, múdrom prestupovaním ponad náboženstvá osobitou citlivosťou. Preto tu nenájdeme prvé otázky ani posledné odpovede, akúsi teológiu jedného človeka, skôr *pekné úvahy, záznamy a opisy*, ktoré nikoho neurazia ani nepohoršia, naopak môžu inšpirovať, ak ich, pravdaže, čitateľ mnohokrát nebude považovať za samoučelnú, exotickú *peknotu*... Litvák i jeho

druh Bielik však takýto postup volia zámerne: tematizácia najvyšších tajomstiev u nich korešponduje s najvyššími nárokmi na ornamentálne, farbisté a emocionálne možnosti štýlu. Litvák je svojim naturelom i kvalitatívne viac básnik, v prozaických útvaroch cítiť vône lyriky zo všetkých strán a čo v nich má byť prozaické-rozprávačské, nie je umelecky až natoľko dotiahnuté. O to viac napríklad zarezonuje posledná, zhrňujúca básnická skladba, rovnomená s názvom knihy, v ktorej sa mysticky spája neuveriteľná autorská hravosť s prijímaním utrpenia: „Je čas a nemám kedy / úknuť do mysle ako do púpavy, / zbaviť sa svojej biedy, / skôr ako ona sa ma zbaví.“

Litvákova knižka bije naraz dvomi srdcami: náboženským a literárnym; našťastie, ony sa v nej nebijú, naopak: harmonizujú. Tento súzvuk námetu a stvárnenia, presvedčenia a umenia je dosť dôležitý a pridáva ďalší charakteristický znak (s niektorými ruptúrami) do rozvlnenej hodnotovosti súčasnej slovenskej literatúry.

Radoslav Matejov

Ďalšie zo zážitkov opérky

Martina Monošová:
Anglické prebúdzania (tajomstvá opérky)
Bratislava, Petrus 2006

Martina Monošová sa v tejto knižke – pokračovaní prvotiny spred roka nazvanej *Lásky o piatej* – vracia k téme „opérstva“, ktorú vniesla po prvý raz, pokiaľ sa nemýlim, práve ona do slovenskej literatúry.

„Opérstvo“ je fenomén predbežne (u nás) málo zreflektovaný, hoci nepochybne závažný, a ako sa ukazuje, ani nie bezproblémový. Skúsenosti, ktoré prináša, môžu ovplyvniť azda celý ďalší život aktérok, resp. aktérov tohto „experimentu“, môžu im priniesť obohatenie (nielen v podobe rozšírených jazykových znalostí a aj znalostí cudzej krajiny), ale aj rozčarovanie. Je dobre, že Monošová sa rozhodla opísať tento fenomén „z prvej ruky“, a tak vydať autentické svedectvo.

Hlavnou protagonistkou je opäť sympatická Petra, ktorá po letných prázd-

ninách znovu prichádza do Londýna, pretože doma, na Slovensku, sa jej nepodarilo nájsť prácu. Nevracia sa však už – ako v predchádzajúcej knižke – osamelá, nesmelá, zneistená (do istej miery azda aj naivná) dievčina, ktorá si prišla riešiť do cudziny svoje osobné problémy, sklamanie a komplexy, ale už skúsenejšia žena, ktorá sa vyrovnala s predchádzajúcimi problémami a ktorá si našla (počas opérstva) prostredníctvom internetu novú lásku a verí v možnosť pekných partnerských vzťahov. Jej druhý pobyt je týmto vývojom poznamenaný, Petra vie, že ak si zarobí a ušetrí istú sumu peňazí, vráti sa, zrejme definitívne domov, kde na ňu čaká blízky človek a možno spoločná budúcnosť. Azda aj preto hľadá na svoju prácu, na život vo „svojej“ anglickej rodine, na životy iných opérok, z trocha inej, niekedy z kritičkejšej, inokedy však zo zhovievavejšej perspektívy.

Cez príbehy jej priateľiek, dáva autorka nahliadnuť do spektra zážitkov,

ilúzií, radostí, nádejí, ale aj sklamaní, hnevu, ľútosti. Ide o opis súžitia v cudzích rodinách, o utváranie najrôznejších vzťahov. A tak, ako som už napísala v recenzii na prvý diel opérkeho rozprávania, aj tu možno konštatovať, že Monošová kultivovane vytvára akési dvojzrkadlo nastavené jednak anglickým rodinám – ide o (často kritické) zrkadlo „znútra“, jednak zrkadlo každodennosti našich dievčat, konfrontovaných s realitou, na akú mnohokrát neboli vôbec pripravené. Obraz opérkej reality zostáva ten istý alebo aspoň veľmi podobný tomu z predchádzajúcej knižky.

Monošová verne vykreslila príbehy dievčat-opérok, obrazy anglických rodín, ich životný štýl, aj život anglickej spoločnosti. Má šancu zaujať širšiu čitateľskú verejnosť, no najmä asi oslovi predstaviteľky mladej generácie, ktoré už majú podobnú skúsenosť alebo tie, ktoré sa pre túto skúsenosť rozhodujú.

Etela Farkašová

Lucia Eggenhofferová: Medziriadky

Lucia Eggenhofferová (1977), víťazka mnohých literárnych súťaží, debutovala roku 1999 zbierkou *Dni na dlani*, za ktorú získala prámiu Ceny Ivana Kraska. Žije a pracuje v Prahe.

DIALKA PRVÉHO STUPŇA

Učím sa
predvídať ťa
v každom
novom spánku

Jazyk natrieť
rybím olejom
aby neškrípala
keď láska zaklope

na predvolanú
nehu

Usvedčíš ma
zo zbytočnej
dialky

Pritisnem posteľ
a zas ten
trik s olejom

Keď o nás
láska
zakopne

a rozbije
si noc

***
Najkrajšie sa
klame v lete
na teplej trávě
vždy keď sa trochu
zotmieva
keď o nás boh
radšej nevie
a v najlepšom
sa nehnevá

Najkrajšie sa
vtedy plače
v tichej izbe
vždy keď v nás
čosi zomiera
keď nám včela
dala život aj
keď vlastne
nechcela

Najkrajšie sa
klame zime
nech sa toľko
nepýta
že sme v lete
boli triezvi
že len láska
bola opitá

***
Sledujem
náš príbeh
ako lezie
po chodníku
A chodci sú

motýle
aby sme si
sami šliapli
na plyn
Tak ešte stále
dýchame
z hlboka
do hlboka
Sme spolu
jedna radosť
dve noci
tri tajomné
oriešky

***
Na stromoch
do biela
vzlečené
mená

Ty ľúbiš mňa
a ja

Som už
ráno
prípravená
odísť

Autobus plný
popraskaných
piesní
a dym uniká
vodičovi
z okna

Ja som ten
dym

Jahodová vôňa
zo stromčeka
pod roletou

Ty miluješ mňa
a ja

práve preto

NAPIŠEM TI ŽE...

Si moje
rozkročené
ráno
plné kávy
Perina ako
vajce v ktorom
rastie teplo
Si moja ranná
sprcha z ktorej
nemôžem vyjsť
ani keď mi
už opúchajú
prsty
Si moja nočná
Za ktorú mi
málo platia
v ktorej stále
zaspávam

Ešte známku
a je to

***
Chcela by som
napísať báseň
v ktorej by si
neprestala
dýchať
z ktorej
sa ti bude
krútiť hlava
ktorú by si
milovala
naspamäť
Chcela by som
aby v tebe
chodila
neustále bosá
Aby bola
Ja

BÁSEŇ PRE TEBA

Ja

Zo zbierky *Medziriadky*, ktorá práve vychádza vo Vydavateľstve Spolku slovenských spisovateľov.

Cesta do žumpy sveta

Wojciech Kuczok: Hnoj
Bratislava, Belimex 2005
Preklad Marianna Mináriková

Mladý prozaik Wojciech Kuczok (1972) dostal roku 2004 za román *Hnoj*, najprestížnejšiu poľskú literárnu cenu *Niké* a stal sa jej najmladším laureátom, čo signalizuje, že v poľskej literatúre sa završuje akási generačná výmena stráži. Ak príslušníkov Kuczokovej generácie donedávna kritika označovala za „mladých včikov“, dravých a priebojných, teraz je jasné, že sú to už zdatní vlci, s ktorými treba veľmi vážne rátať. Práve v súvislosti s nimi a najmä s Kuczokom,

ktorý pred *Hnojom* vydal dve poviedkové knihy *Počuté poviedky* (1999), *Kostlivky* (2002) a jeden zväzok poézie, sa začína hovoriť o tzv. „novom realizme“. Po dosť dlhom období nadvlády experimentálnych, nevelmi transparentných a čitateľsky nepríťažlivých postupov prinášajú títo autori osviežujúce novum. Nový realizmus sa výrazne odlišuje od „starého“ realizmu 19. storočia, či od „malého realizmu“ populárneho v Poľsku v šesťdesiatych rokoch 20. storočia (jeho obdobou bola u nás „poézia všedného dňa“), nehovoriac už o socialistickom realizme. Kuczok sa totiž nezrieka výtvarným moderným prázom (aj nerealistické!), nájdem tu výrazné hyperboly, štylizácie, voľné kombinácie rozličných prvkov reality, ba aj vizionárstvo a pohrávanie sa s metaforami, často dosť odvážnymi.

Hnoj je vlastne história jednej meštiansko-inteligenckej rodiny z istého sliezskeho banického mesta, rodiny určite netypickej, ale odzrkadľujúcej mnohé historické fakty i psychologicko-sociologické pravdy. V tej rodine je veľa zla, násillia, sadistickej krutosťi, veľa pýchy i pokrytectva. Žije ako by v sebe, ale zároveň aj v konflikte so svetom okolo nej, so svetom sliezkych baníkov, proletárov aj lumpenproletárov. V troch častiach – *Predtým*, *Vtedy* a *Potom* – ukazuje autor jej patológiu, postupný rozklad a nakoniec priam apokalyptický zánik, akási implózia do žumpy sveta. Pravdaže, táto rodinná história sa dá –

a zrejme aj má – čítať aj ako symbolická história spoločnosti za posledných päťdesiat rokov s jej čoraz očividnejším zahŕňaním, degradáciou a ponížovaním človeka, s „oplúvaním“ všetkých hodnôt aj ľudí, čo ich vyznávajú – ale aj s jej nevyhnutným koncom.

V centrálnej časti dominuje obraz násillia na malom dieťati, synovi starého K., ktorého otec kruto týra aj psychicky gníva, v prvej je akási prehistória všetkých rodinných nerestí, v tretej čosi ako zaslúžený trest. Nie je to však moralizovanie, autor nesúdi, ani sa neusiluje vzbudzovať súcit, len ukazuje, niekedy až prídursne, priam naturalisticky, to, o čom sa v sliezkych rodinách nehovorí.

Z hľadiska čitateľa je vari dôležitejšie niečo iné – to, ako o tom všetkom autor rozpráva, jeho naratívna verva, virtuózna práca s jazykom, využívanie jeho rozmanitých možností a vrstiev, od stretu nárečových živlov s bežným jazykom, až po hry so slovom, s jeho mnohými významami a premenlivým fungovaním, čo všetko sa začleňuje do harmonického, pútavého, sarkastického až satirického textu. Táto uštipačná, dakedy krutá demýtologizácia meštianskej rodiny a vlastne celej spoločnosti pôsobí očistne a inšpiratívne, lebo je to kus dobrej literatúry a škola slobodného rozmýšľania o človeku a svete. Treba sa vydavateľstvu Belimex poďakovať, že nám túto pozoruhodnú knižku sprístupnilo.

Jozef Marušiak

Populárne o Rimanoch

Michael Grant: Dvanásť cisárov
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2005
Preklad Oto Havrila

Renomovaný britský znalec a popularizátor obdobia antiky, autor vyše päťdesiatich knižných publikácií, nositeľ mnohých akademických hodností na rozličných svetových univerzitách, ponúka v svojej práci z roku 1975 krátke životopisy prvých dvanásť cisárov Rímskej ríše – počnúc Caesarom a končiac Domicianom –, čo predstavuje časové rozmedzie od roku 49 pred n. l. po rok 96 n. l. Ďalší desiat cisári, ktorých životné osudy rámkuje toto obdobie, sú Augustus, Tiberius, julsko-klaudiovskí cisári Caligula, Claudius a Nero, z obdobia občianskych vojen Galba, Otho a Vitellius a na záver predstaviteľia rodu Flaviovcov Vespazián a Titus.

Portréty sa začínajú stručným životopisom, ktorý autor na nasledujúcich stranách rozpracúva podrobnejšie (čitateľ má však niekedy problém zorientovať sa v chronologickej následnosti opisovaných udalostí, lebo viacnásobné návraty sťažujú orientáciu v slede udalostí). Bohato využíva výpovede antických autorov, najmä Suetonia (*Životopisy rímskych cisárov*), jeho súčasníka Tacita, Plinia Staršieho, Cicera, Filóna Alexandrijského a ďalších. V úvode vysvetľuje prečítanky, s ktorými sa vyrovnával pri spracúvaní a hodnotení literárnych prameňov, keď musel kriticky zvažovať súdobé výroky, hodnotenia, dokumenty či nápisy, t. j. prihliadať na dávku súdobého propagandizmu, či už procisárskeho alebo proticisárskeho. Pisať o vládcach je však pre Granta podľa jeho vlastného vyjadrenia vzrušujúcou výzvou.

Čitateľ si musí všimnúť, že Grant sústredene venuje pozornosť minciam, ktoré jednotliví cisári počas svojej vlády vydali. Vysvetlenie sa ukáže ako celkom jednoduché, keď sa dozvieme, že bol aj uznávaným numizmatikom (prezident Kráľovskej numizmatickej spoločnosti a držiteľ medaily Americkej numizmatickej spoločnosti).

V jednotlivých životopisoch venuje autor pozornosť výzoru a povahovým vlastnostiam cisárov, ukazuje, ako moc ovplyvňovala ich verejný i súkromný život. Upozorňuje, že postavenie a správanie všetkých rímskych cisárov ovplyvňovali určité nemenné okolnosti: trón a život každého z nich závisel od armády (čo znamenalo na jednej strane podporu, ale na druhej ohrozenie). Základom politiky bolo vedomie stáleho potenciálneho ohrozenia a nebezpečenstva: jeden z jeho zdrojov predstavoval senát, ktorý bol celé stáročia hlavou republikánskej vlády. Stálym atribútom cisárovho života boli intrigy, boje o vplyv a moc, sprisahania skutočné či domnelé. Jednoducho „byť cisárom bola fuška“, obrovská zodpovednosť a bremeno, ako to konštatoval Vespazián. V období, ktoré mapuje Grant, totiž vládcovia boli takí prístupní, že si to dnes už ani nevieme predstaviť. Cisári museli prijímať hostí, plniť si spoločenské povinnosti, zúčastňovať sa na výročných oslavách, hostinách, počúvať prednasy poézie. Cisár musel stráviť veľa času ukazovaním sa na verejnosti pri športových hrách a iných predstaveniach a pritom pôsobil dojemom, že ho to teší. Sudcovská funkcia patrila k tým najdôležitejším, keď osobne rozhodoval o najrozmanitejších záležitostiach medzi spornými stranami.

Moje čítanie životopisov však sprekvádzali určité rozpaky: nevedela som určiť charakter diela – podľa môjho názoru to nie je ani jednoznačne faktografická práca či odborná literatúra (aj keď poznámkový aparát, bibliografia, register, mapky, ilustračné fotografie by tomu mohli nasvedčovať), a rozhodne ani román, kde by autor vtiahol čitateľa do deja. Prekvapili ma aj spojenia, ktorých logike som nedokázala porozumieť, alebo len sťažka. Jednu takú kurióznou vetu na ilustráciu: „Vespazián bol takisto neobyčajne priateľský a prívetivý a rád zľahčoval vážne situácie drsnými vtipmi so silným sexuálnym a fekálnym podtextom...“ Niekedy mi výber a sled udalostí pripadal náhodný, nelogický a nedokázala som nájsť (ani odhadnúť) kritérium autorovej voľby, čím som získala dojem určitej nevyváženosti resp. chaotickosti. Tieto „zvláštnosti“ ma však neodradili, knihu som neodložila; keď sa skončil jeden životopis, bola som zvedavá na ďalší.

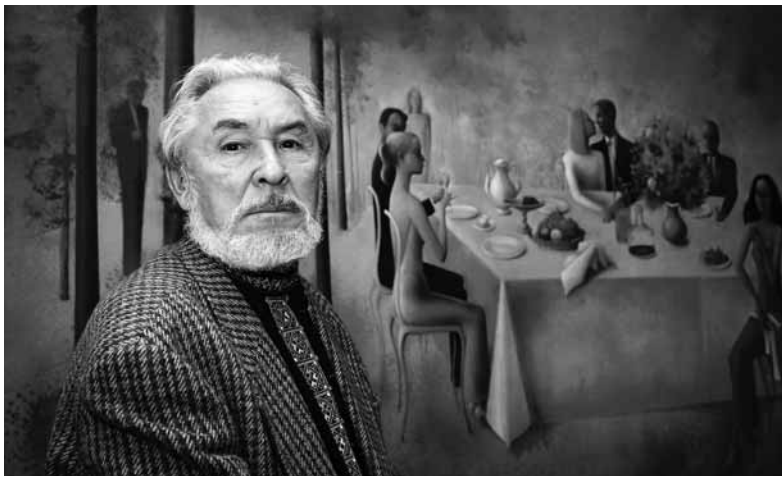
Michael Grant pri jednej príležitosti povedal, že vždy chcel, aby ľudia boli lepšie informovaní, viac vedeli o svete antiky. Napriek niektorým mojim výhradám k spracovaniu životopisov som presvedčená, že aj táto Grantova kniha rozšírila moje znalosti o prvých rímskych cisároch a období, v ktorom žili a panovali.

Treba oceniť slovenský preklad Ota Havrila, vďaka ktorému slovenskí čitateľa už nemusia siahať len po českých prekladoch viacerých Grantových prác (hoci si nemyslím, že už citované slovné spojenie „fekálny podtext“ je práve tou najvydarenejšou voľbou zo strany prekladateľa).

Michaela Geisbacherová

Za Gennadijom Ajgim Ruská tvár slovenskej literatúry

Hovorí ruská prekladateľka Nina ŠULGINOVÁ

Predlžovanie odchodu

ale niekde stojí aj teraz malá žena a niekto – v ľahostajných očiach – ako slnečné kruhy nesie fialové mihotanie jej šiat

a medzi jej a mojimi plecami a medzi jej a mojím hrdlom medzi mojimi rukávmi a jej rukávmi zaprášená tráva rozpálené kofajnice a horúce bralá miest a vrchov

no okrem mňa nik nevie aké horúce sú v tých rukávoch jej lakte a aká zvláštna ranenosť chôdze sa skrýva v tej lámavo-naklonenej postave – a nič nie je počuteľnejšie ako mlčanie

vernejšie ako bolesť jasnejšie ako smútok!

a ešte dlho bude dlho na svete dlho (nič nenaznačuje význam „dávno“)

a žije na zemi ešte neodišla od ľudí aj teraz niekde stojí malá žena v červených šatách – a nič nie je nekonečnejšie ako koniec!

a fialové kriky úzkolistej vršky sa kolíšu fúfajúc ju prachom cesty do pása

a sú čoraz vyššie a širšie a žiarivejšie ako jej šaty

Keď sme sa dozvedeli o ťažkej chorobe Gennadija Ajgima, dúfali sme, že lekári jeho život predsa len predlžia. Zásluhou solidarity Švédskej akadémie (bol predsa navrhnutý na Nobelovu cenu) a spisovateľov z celého sveta sa problémy s financovaním jeho liečby v krátkom čase vyriešili. 21. februára však prišla správa, že jeho životná cesta sa navždy uzavrela.

G. Ajgi sa narodil roku 1934 v Čuvašku. Spočiatku písal po čuvašsky, pod vplyvom Borisa Pasternaka, s ktorým sa ako študent Literárneho inštitútu M. Gorkého stretával v Peredelkine, kde býval v internáte, prešiel na ruštinu. V 60. rokoch pracoval v Štátnom múzeu V. Majakovského v Moskve, kde mal voľný prístup k ruskej umeleckej avantgarde. Ruské básne mu doma začali uverejňovať až koncom 80. rokov. Problémom boli nielen Ajgimov nekompromisné postoje, ale aj v ruskom básnickom kontexte netradičná avantgardná voľnoveršová artikulácia jeho lyriky. Najprv mu poézia v ruštine knižne vyšla vo Francúzsku a v Nemecku. V zahraničí vychádzalo aj veľa prekladov jeho lyriky, dnes je to okolo 60 kníh. Na Slovensku knižne vyšli tri prekladové výbery: **Žena sprava** (1967, preložil M. Válek), **Predlžovanie odchodu** (1995, preložil J. Zambor) a **Pieseň pre nás dvoch** (2000, preložili Ivana a Valerij Kupkovi). Roku 2000 a 2004 básnik navštívil Slovensko (druhá návšteva súvisela s tým, že sa stal laureátom Ceny Jána Smreka).

Ajgi je rozvíjateľ podnetov ruskej avantgardy, iniciatív povojnovej európskej, najmä francúzskej poézie a impulzov čuvašskej kultúry, jeden z najčistejších hlasov súčasnej lyriky.

Preklad a text Ján Zambor
Foto Peter Procházka

Neúnavná širiteľka českej a slovenskej literatúry v Rusku Nina Šulginová patrí medzi prekladateľské legendy. Začiatkom roka jej odovzdali cenu Iluminátor, ktorú každoročne udeľuje revue Inostrannaja literatura za vynikajúcu prekladovú tvorbu a výskum zahraničnej literatúry.

● S akými pocitmi ste preberali cenu Iluminátor?

– Cenu som dostala na Troch kráľov, a hoci bol vonku treskúci mráz, v duši ma hriali pocity radosti. V podstate som čakala, že mi cenu udelia skôr či neskôr, veď s časopisom spolupracujem takmer štyridsať rokov. Ťažko porátať, koľko som toho preložila z českej a slovenskej prózy. Nie vždy sa podarilo dielo presadiť v knižnom vydavateľstve, ale na stránkach „Inostranky“ v mojom preklade vyšli **Majstri** Vincenta Šikulu, kapitoly z **Tisícročnej včely** Petra Jaroša, **Koniec hry** Dušana Mitana...

● Prirástol vám k srdcu niektorý zo slovenských spisovateľov viac ako iní, ktorých dielo ste sprostredkovali ruským čitateľom?

– Samozrejme, že dielami uverejnenými v „Inostranke“ sa výpočet mojich prekladov nekončí. Spomeniem aspoň Feldekovho **Van Stiphouta**, Hykischo **Čas majstrov**, Proso A. Ferka, Slobodov **Rozum**, **Detstvo** Margity Figuli či **Novely** Alfonza Bednára. V 90. rokoch, keď knižný trh nemal záujem o „vážnu“ literatúru, preložila som historicko-dobrodružný román Jozefa Nižnánskeho **Čachtická pani** (ruský názov **Krvavá grófká**). Kto zo slovenských autorov mi najviac prirástol k srdcu? Pravdaže nezabudnuteľný Vinco Šikula. Jeho nečakaná smrť vzbudzuje vo mne dodnes hlboký zármutok. Prekladu Šikulových diel som venovala pätnásť rokov, jeho poviedkami **Na koncertoch sa netlieska** som vlastne začínala. Od roku 1969 sa stal pre mňa zosobnením Slovenska, jeho čistých, dobrých, prostých ľudí. Počas mojich ciest po krajine ma všade vítala krásna príroda, reč, vľúdnosť, dobroprajnosť, pohostinnosť... Aké bolo dojemné, keď mi nejaká vidiečanka rozprávala o svojich starostiach, o humne, kozičke, o svojom Bohu. V tom čase sme boli na rozdiel od Slovákov takmer všetci ateisti, no vždy mi boli blízki tí, čo úprimne verili, hoci aj nosili stranickú legitimáciu. Viera sa na Slovensku nedá geneticky vykoreniť. A ja ako rodená ekumenička som sa priatelila s katolíkmi aj s evanjelikmi a mojou naj-

lepšou priateľkou bola baptistka Ružena Dvořáková-Žiaranová, špičková prekladateľka ruskej literatúry. Musím spomenúť ešte jednu črtu slovenských spisovateľov, ktorých som prekladala: všetci sa stali mojimi priateľmi. Vedeli sme o hocičom bez zábran hovoriť – a to po-

máhalo nášmu duchovnému zblíženiu, bez neho adekvátny preklad nie je možný. Pri preklade znamenajú blízke osobné kontakty veľmi veľa!

● Čím dnes môže zaujať ruského čitateľa slovenská literatúra? Aké má šance na ruskom knižnom „trhu“?

– Odpoveď na túto otázku nie je jednoduchá. Keď sa hovorí o trhu, ide predovšetkým o zisk. Nech by bol autor akokoľvek geniálny, pokiaľ „nemá meno“, vydavateľstvo sa oňho nebude zaujímať, lebo ho nepredá. Niekedy pomáha finančná podpora zo slovenskej strany. Vkus ruských čitateľov je rôznorodý, no náročný. Ťažko mu ulahodiť, tým viac, že dnes neexistujú cenzúrne prekážky, môže sa vydávať čokoľvek. Pre čitateľov je tu celá svetová literatúra. Ale stále hrá veľkú úlohu skúsenosť a energia prekladateľa, schopného objaviť a presadiť kvalitné zahraničné dielo.

● V Rusku poznajú vaše preklady vynikajúceho českého, či skôr európskeho románopisca Milana Kunderu. Aký je váš vnútorný dialóg s ním? Bola to vždy cesta porozumenia, alebo ste spolu aj polemizovali?

– Milanovi Kunderovi som venovala 90. roky. **Neznesiteľnú ľahkosť bytia** som si prečítala v Holandsku a „nakazila“ som sa ním na mnohé roky, samozrej-

me, že s jeho súhlasom. Prekladať som ho začala najprv „do zásuvky“ s predstavou, že raz vydám aspoň túto jeho knihu, ktorá mnou tak otriasla. Na začiatku 90. rokov o jej publikácii nemohlo byť ani reči, ale v Inostranke mi navrhli, aby som preložila **Žart**. Milan sa oboznámil s mojim prekladom a ponúkol mi výhradné práva. Takto som postupne preložila sedem jeho románov, vrátane francúzskeho **Ignorance**. Teraz ma čaká chronologicky druhý román **Život není zde...** Aký je môj vnútorný dialóg s Kunderom? Pokiaľ ide o jeho umeleckú poetiku, štýl, filozoficko-svetonázorovú, etickú a estetickú platformu – je to absolútne môj spisovateľ, ináč by som ho nemohla tak dlho a oddane prekladať. No niekedy je pre mňa ťažké vyjadriť po rusky erotickú otvorenosť niektorých pasáží. Často je problém zakomponovať ich do ruskej literárnej tradície, ktorá je dosť puritánska. Veď napríklad Nabokov svoju **Lolitu** neprekladal, ale nanovo po rusky napísal, zohľadňujúc tieto obmedzenia. Treba hľadať slová, niekedy priam eufemizmy a prekonať tradičné zábrany. No vcelku s Milanom Kunderom nachádzame spoločnú reč. Preklad z francúzskeho originálu sme s ním robili „štvrročne“, veď ja som predovšetkým bohemistka a slovakistka, hoci som študovala aj francúzštinu. „Ruská tvár Kunderu“ – taký titulok bol nad rozhovorom, ktorý so mnou spravili v Nemecku roku 2003, keď som tam bola na výstave svojej predčasne zosnulej dcéry – výtvarníčky Lýdie Šulginovej.

● Na čom práve pracujete? Aké sú vaše plány do budúcnosti?

– Robím pre slovenskú literatúru, čo je v mojich silách. V roku 1998 vyšli v **Družbe narodov** poviedky V. Šikulu a R. Slobodu. Časopis **Sovremennaja dramaturgia** uverejnil roku 2004 drámu Evy Maliti-Fraňovej **Krčeň Nesmrteľný**. Preložila som aj jej druhú hru **Jaskynná panna**. Páči sa mi jej videnie súčasného sveta i jeho originálne umelecko-absurdné stvárnenie v hrách. Na záver by som chcela popriať našim literátom – slovenskej a ruskej – aby si boli naďalej blízke, rozumeli si a zaujímali sa jedna o druhú. Rada by som odovzdala štafetu mladým, nadaným slovakistom. Som vďačná slovenským literátom za všetko, čím ocenili moju prácu: bola to Cena Pavla Országa Hviezdoslava (1985), ale aj nesmierna pozornosť, priateľstvo a uznanie, ktorým nikdy nešetřili.

–emt–

Od nacionalizmu k filozofii času

Jorge Luis Borges
Borges ústne
Bratislava, Kalligram 2005

Vydanie výberu Borgesových esejí v slovenčine je malým literárnym sviatkom. Veď tomuto veľikánovi, ktorý ako prvý výrazne prekročil rámec latinskoamerického literatúry, má naša kultúra ešte čo splácať. V deväťdesiatych rokoch síce vyšli výbery z jeho prozaickej i básnickej tvorby, ale esejistika – jeden z pilierov jeho tvorivého bytia – zostávala nášmu čitateľovi pomerne neznáma. Pritom je neobyčajne rozsiahla, veď Borges sa venoval rozvoju tohto žánru celkom vedome a prioritne po celý život.

Trošku prekvapuje, že výber, ktorý zostavila skúsená hispanistka Paulína Šišmišová, nesie pečať niekedy až ťažko pochopiteľného subjektivismu. Váhala by som nazvať ho reprezentatívnym. Začína sa dvoma esejami z knihy **Pátrania** (1925). Borges vydal v dvadsiatych rokoch tri zbierky esejí, no od všetkých sa neskôr distancoval a odmietol ich zaradiť do svojho trojväzkového súborného diela z roku 1974. Prvým esejistickým dielom, ku ktorému

sa Borges hlásil, je kniha **Evaristo Carriego** z roku 1930, no v tomto výbere z nej nič nenájdeme. Zostavovateľka označuje knihy, z ktorých čerpa, za základné, pričom však nerešpektuje Borgesovu mienku. Nie je tu zaradená ani taká slávna esej ako **Dejiny tanga**. Výber sa zameriava na literárne a metafyzické problémy, ktoré boli dvoma veľkými autorovými láskami. Z tohto hľadiska možno knihu označiť za tematicky kompaktnú. Borges sa vo svojej tvorbe postupne prepracovával od „mýtovej predmesti“ k filozofii času, od nacionalizmu k fascinácii idealistickými filozofickými systémami. Tieto otázky sa stali aj živnou pôdou pre jeho poviedkovú tvorbu a poéziu. Preklad týchto textov bol bezpochyby mimoriadne náročnou prácou, keďže Borgesov esejistický štýl sa vyznačuje nenapodobiteľnou presnosťou, konciznosťou a lakonicnosťou, hľadáním ideálu, ku ktorému sa prepracovával po celý svoj život. Jeho jazyk je fenomenálny a ťažko preložiteľný. Táto knižka dôležitým spôsobom zaplní medzeru v poznaní Borgesovho diela, aj keď ani zďaleka nevyčerpáva mnohorakosť jeho esejistickej tvorby.

Eduard Chmelár

Vitajte, Fiodor Michajlovič

F. M. Dostojevskij
Bratia Karamazovci
Bratislava, Vydavateľstvo Európa 2005
Preklad Ján Ferencík

Kniha, ktorá by nemala chýbať v nijakej knižnici, ani knižkupectve. Geniálny román. Ďalšie superlativy nech si vytvorí láskavý čitateľ, ak ich potrebuje. U mňa by už pôsobili fóbiu z inflácie. Diela dôstojný preklad.

Pre recenzenta otvára toto vydanie

Slimáčik pokračuje svojou cestou

Napriek tomu, že dielo staršieho z bratov legendárnych autorov ruskej vedeckej fantastiky Arkadija N. Strugackého (1925 – 1991) je už uzavreté, o ich tvorbu je stále záujem. Preto v rokoch 2001 až 2002 Boris N. Strugackij (1933) zabezpečil kompletne vydanie diel tandemu. Projekt vyšiel v jedenástich zväzkoch, dopĺňajú ho dobové literárno-kritické komentáre a sprievodné slovo editora, ktoré čitateľovi približuje atmosféru vzniku knižiek. Boris Strugackij tu hovorí o peripetiách vydania textov, v ktorých otvorene či rafino-

priležitosť vyzdvihnúť poctivú editorskú prácu Martina Plcha na „atranovskom“ vydaní prekladu Jána Ferencíka.

V knihe nájdeme aj na Slovensku v poslednom čase skôr výnimočnú informáciu o živote diela v prekladovej kultúre. Eďičná poznámka tohto druhu je nanajvýš potrebná a – ako ukazuje toto vydanie – nemusí byť nutne viazaná na doslov. Pokiaľ ide o vizuálnu podobu knihy, milo prekvapí plátenná väzba pod prebalom. Klasikovi klasické.

vanejšie kritizovali režim. V jedenástich zväzkoch sledujeme kľukatú cestu ku knižkám, ako sú **Obývaný ostrov** s ostrov kritickou budovateľského vymývania mozgov či alegorická protistalinistická **Rozprávka o trojke**. Viaceré prózy vyšli najprv mimo ZSSR, napríklad román **Škaredé labute** sa ešte pred knižným vydaním v ruštine dostal na knižný veľtrh vo Frankfurt nad Mohanom. V tom čase ho bolo dostať za pár rubľov na čiernom trhu.

Boris Strugackij vedie v Sankt Petersburgu semináre pre mladých autorov ve-

Keďže v Čechách nedávno vyšla a na slovenskom knižnom trhu sa distribuuje kniha úvah o **Velkom inkvizitóri**, ktorá obsahuje štúdie siedmich ruských autorov (Solovjov, Rozanov, Leonťjev, Sergej Bulgakov, Berdajev, Frank, Losskij) viazúcich sa k Dostojevského dielu **Bratia Karamazovci** (Refugium, 2000) je na mieste, aby sme mali k dispozícii primárny text.

Anna A. Hlaváčová

deckej fantastiky a od roku 1992 je jedným z organizátorov stretnutia priaznivcov fantastiky – Interpressconu. Na tejto akcii sa udeľuje Bronzový slimáčik, cena nazvaná podľa známeho románu **Slimáčik na úbočí**, za najlepší vedeckofantastický román, novelu, poviedku či teoretickú stať napísanú v ruskom jazyku. Vlni získali Slimáčika román **Antarktída on-line** od autorskej dvojice Vladimír Vasiljev a Alexander Gromov, novela **Teritórium hriechu** Gennadija Proškoviča a poviedka **V sade** od Alekseja Kolugina.

Jozef Svítok

Novinka v Univerzitnej knižnici

K významným knižným zbierkam medzinárodných organizácií v Bratislavskej Univerzitnej knižnici (NATO, UNESCO) pribudol ďalší zaujímavý fond – **Celosvetová knižnica PEN** (CK PEN). Slávnostne ju otvorili 22. februára na Klariskej ulici 5 pri príležitosti piateho výročia vzniku tejto knižnice v Bratislave.

V tejto súvislosti si pripomeňme, že pred rokmi boli iniciátormi vzniku knižnice spisovatelia, členovia Slovenského centra PEN. Pri jej zrode stála aj Ústredná knižnica Filozofickej knižnice UK, zásluhou ktorej sa postupne narastajúci fond odborne spracúval a sprístupňoval záujemcom. Za päť rokov fond presiahol dvetisíc titulov od autorov, členov medzinárodného združenia PEN, z 53 krajín sveta, od Japonska, USA, cez Švajčiarsko, Rakúsko, Nemecko, Česko, Nórsko, Rusko, Taliansko až po Maďarsko. Vo fonde nechýbajú ani tituly z literatúr, ktoré u nás nie sú veľmi frekvencované, ako Mexiko, Pakistan, Nepál, Venezuela, Turecko, Cyprus a pod. Knižnica sa stala miestom besied, autorského čítania, prednášok a stretnutí domácich i zahraničných autorov, napríklad z Japonska, Nórska, USA.

Hlavným zámerom Celosvetovej knižnice PEN (Global PEN Library) je budovať fond z darov autorov z celého sveta v originálnych jazykoch. Ako predvlani skonštatoval prezident Medzinárodného PEN český básnik Jiří Gruša, knižnica je nástrojom medzinárodného porozumenia. Nové priestory sú nielen dôstojným stánkom pre túto neobyčajnú zbierku diel svetových autorov, ale zároveň aj vhodným priestorom na štúdium. Čitatelia Univerzitnej knižnice v Bratislave iste oceňujú prístup k tomuto unikátnemu fondu svetovej literatúry. Vďaka pochopeniu spisovateľov, členov PEN, ktorí sa usilujú o rozvoj kvalitnej literatúry a ochraňujú slobodu slova, sa ich knihy dostali bližšie k čitateľom.

Lýdia Čelková

Čas ako dar

O humore a poézii hovorí publicistka a poetka Anita TEŠOVIČOVÁ

Anita Tešovičová pracovala 25 rokov ako redaktorka publicistiky v rozhlase, často prispievala básňami, poviedkami či satirickými útvarami do literárnych a zábavných relácií. Rozprávky a básničky pre deti a mládež publikovala takisto v rozhlase, ale aj v detských časopisoch, výber z nich vyšiel knižne vo vydavateľstve LITA ako *Kvetuškiné rozprávky* (1986), neskôr *Rok v prírode* (Príroda 1996) a *Zvieratká v lese* (Príroda 1997). V televízii sa uviedla bábkovou hrou *Červenáčik – Peháčik*. Známa je aj ako autorka vyše dvesto textov populárnych piesní. Na motívy predlohy F. G. Lorcu napísala scenár k rozhlasovému muzikálu Bohumila Trnečku *Čarokrásna pani majstrová*. Do širšieho literárneho kontextu vstúpila básnickými zbierkami *Neodbytné refrény* (Martin, Osveta 1990), *Biela mágia* (Bratislava, H & H 1995) a *Minúty nebol darované* (Bratislava, Spoločnosť autorov umeleckej literatúry 2004) a zbierkou aforizmov a epigramov *V(r)ťákoviny* (Žilina, Knižné centrum 2001). V týchto dňoch vychádza vo Vydavateľstve Spolku slovenských spisovateľov jej kniha básničiek pre deti predškolského veku *Bola Mica u holiča* s ilustráciami Miroslava Cipára.

● V zbierke *Minúty nebol darované* sa objavujú aj satirické prvky, no väčšinou sú v nej básne s vážnym kontextom. Potvrdzujete tým, že humorista a satirik je vo svojej podstate smutný človek?

– To by som si netrúfala zovšeobecniť. Nazdávam sa, že smutný človek sotva niekoho rozveselí. Zato tvorba humoru je dosť vážna vec – aspoň pre tých, ktorí to s ním myslia úprimne. Humor si určite vyžaduje seriózny prístup autora. Lebo ak sa snaží za každú cenu ľudí rozosmiať, môže skĺznuť do banalít, urážok či dokonca vulgárnosti. To už nie je smiešne, ale smutné...

● V zbierke *Minúty nebol darované* sa objavujú aj satirické prvky, no väčšinou sú v nej básne s vážnym kontextom. Potvrdzujete tým, že humorista a satirik je vo svojej podstate smutný človek?

– To by som si netrúfala zovšeobecniť. Nazdávam sa, že smutný človek sotva niekoho rozveselí. Zato tvorba humoru je dosť vážna vec – aspoň pre tých, ktorí to s ním myslia úprimne. Humor si určite vyžaduje seriózny prístup autora. Lebo ak sa snaží za každú cenu ľudí rozosmiať, môže skĺznuť do banalít, urážok či dokonca vulgárnosti. To už nie je smiešne, ale smutné...

Dobrá satira si zasa vyžaduje bystrého pozorovateľa a znalca spoločenských pomerov, psychológie... Takže humorista si môže občas zasmútiť, ale určite nie permanentne. Ani mu na to už nezvyší čas...

● V básni, podľa ktorej ste pomenovali zbierku – *Minúty nebol darované*, vydvihujete čas ako dar. Čím si najradšej vyplňate svoj darovaný čas?

– V mojom prípade by otázka mala znieť: Čím by ste si ho najradšej vyplňali? Túžim po menej hektickom životnom tempe, aby som sa mohla pravidelne venovať písaniu, ktoré je vlastne aj mojím relaxom. Chcela by som mať možnosť dlhšie pobudnúť so svojou 90-ročnou mamičkou, môcť si v lete zaplávať na neďalekom štrkovisku alebo sa venovať našej už roky zanedbávanej záhradke.

● „Aj päť minút pred dvanástou ešte premávajú vlaky do stanice Nádeje...“ píšete v básni *Ešte vždy je čas*. Darí sa vám napíňať tieto optimistické slová?

– Pokúšam sa o to. Aj napriek rôznym prekážkam mám ešte veľa plánov a pevne verím, že osudná „dvanásť hodina“ mi neudrie priskoro.

● Prvky humoru a satiry obsahujú najmä zbierky *V(r)ťákoviny* a *Biela mágia*. Prvá obsahuje množstvo aforizmov a miniatúrnych vtipných komentárov, z *Bielej mágie* citíte ironickú hravosť, ale aj čierny humor. Nenarážate pri publikovaní humoristických a satirických príspevkov na bariéru „ženstva“?

– Nemám takú skúsenosť. Spisovateľ Ireny Baláž mi po prezentácii *V(r)ťákovin* povedal, že je prekvapení mojím „mužským humorom“. Hoci nie som žiadna mužatka, priznám sa, že ma to potešilo. V krátkych literárnych útvoroch, ako sú aforizmy a epigramy, bývajú muži skutočne viac doma, ako my, ženy. Príslovečná ženská rozvravenosť tam nemá miesto. Našťastie, humor a satira nie sú iba doménou mužov.

Prípravila Anna Sláviková

Vydavateľstvo ViViT

viviT

Adresa: Hviezdoslavova 18,
060 01 Kežmarok

tel./fax: 052 – 452 5361

e-mail: viviT@stonline.sk

www: v prestavbe

Riaditeľ: Ing. Mikuláš Lipták

Vznik: 1994

Zameranie, profilové edície: kresťanská, historická a turistická literatúra

Ktoré distribučné spoločnosti rozširujú tituly vášho vydavateľstva?

– Modul, Epos, Belimex, Inform zo Žiliny a Pezolt z Košíc

● Koľko titulov ste vydali od založenia vydavateľstva, koľko z nich predstavujú publikácie slovenských autorov?

– Ako ViViT sme doteraz vydali 85 publikácií, ako fyzická osoba (Lipták) som okrem toho vydal ešte ďalších 70 titulov, takže spolu 155. Z toho bolo 95 od slovenských autorov.

● Akým počtom titulov ste prispeli na knižný trh roku 2005?

– Osemnástimi.

● S akými edičnými zámermi ste vstúpili do roku 2006?

– Už tradične pripravujeme našu ročenku *Tesnou bránou* – biblické čítanie na každý deň, ďalej dokončujeme plán našej edície *Príbehy dodnes živé* – chceme v nej vydať pútavo prerazované biblické príbehy Staršej zmluvy (po 4 dieloch Novej zmluvy). Po minuloročnom úspechu knihy *Osobnosti dejín Kežmarku*. *Sprievodca po historickom cintoríne* pripravujeme publikáciu aj s databázami na CD o židovských cintorínoch v Kežmarku a okolí. Z literatúry v nemeckom jazyku sme do tlače pripravili veľkú knihu o Bratislave očami jej nemeckých obyvateľov – *Pressburg – die lebendige Stadt am Strom* a spomienky rodáka zo Spišskej Soboty Juliusa Schmöra *Erinnerungen*.

● Ktorý zo svojich titulov pokladáte za najlepší?

– Z kresťanskej literatúry to je iste naša ročenka *Tesnou bránou*, ktorá vychádza už štrnásty rok. Z turistických publikácií je to jednoznačne *Veľká kniha Slovenska – Das große Buch der Slowakei*, ktorú sme už štvrtýkrát vydali v spolupráci s vydavateľstvom jej autora E. Hochbergera. Podľa ohlasu čitateľov, ale aj odborníkov, konkrétne podľa výskumu SAV, je to najlepšia kniha o Slovensku v nemčine.

● A naopak, ktorý zo svojich titulov pokladáte za vydavateľský omyl?

– Pred rokmi sme po veľmi úspešnom prvom vydaní *Gramatickej príručky nemeckého jazyka* k učebnici *Themen* pripravili ešte druhé vydanie. S nemilým prekvapením sme zistili, že Nemci práve dali na trh *Themen Neu* a naše príručky už odrazu neboli pre študentov zaujímavé.

● Čo vás najviac trápi na knižnom trhu?

– Tajne dúfam, že sa mýlim, ale zdá sa mi, že ľudia akosi čoraz menej čítajú a ešte menej si knihy kupujú. Preto treba vydávať menší počet kníh. Cena za knihu tým ale rastie, a ľudia si drahších kníh kúpia ešte

menej. Špirála sa točí týmto neprijemným smerom. Ostáva len dúfať, že sa mýlim, že je stále dosť skalných čitateľov...

● Čo by podľa vás pomohlo slovenskému knižnému trhu?

– To je ťažká otázka. Psychologicky by podľa mňa iste pomohlo, keby podľa vzoru niektorých okolitých krajín chcela aj naša vláda podporiť vzdelanie – zrušením alebo znížením DPH na knihy.

● Prezradíte svoj nesplnený vydavateľský sen?

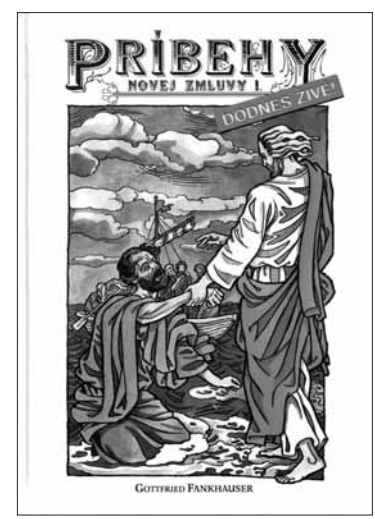
– Mali sme pripravenú na vydanie prekrásnu obrazovú publikáciu krojov na Slovensku. Žiaľ, nepodarilo sa nám nájsť dosť sponzorov. Bojím sa, že takto prideme o jedinečný a prekrásny dokument umeleckej tvorivosti našich ľudí. Ale nádej umiera posledná – možno sa teraz predsa len niekto nájde...

● Aký máte názor na rebríčky bestselleru?

– Je to rýchla informácia, čo práve letí. Niekedy sa tam síce dostanú aj „kométy“, ktorých žiara zakrátko hasne. Veľa záleží aj na reklame – kto na to má, môže osloviť čitateľov. Ale ak je kniha dobrá, tak sa reklama vyplati.

● Akú knihu práve čítate?

– Americký bestseller židovského rabína Harolda S. Kushnera, ktorý stratil svojho syna následkom ťažkej choroby. Svoju knihu nazval *Keď sa zlé veci stanú dobrým ľuďom* (When bad things happen to good people). Je mi to blízke, lebo aj my sme sa museli navždy rozlúčiť s naším ťažko chorým synom. A sme takí vďační, že za ním nemusíme smútiť, lebo dôverujeme Bohu, že sa už má dobre – lepšie ako tu na zemi. A že sa tam stretne aj s Hviezdoslavom, ktorého tak obdivoval.

EX LIBRIS HLOHOVEC 2006

10. ročník medzinárodnej výtvarnej súťaže v tvorbe knižnej značky pre deti od 12 do 15 rokov

Téma: SVETOVÉ VYNÁLEZY

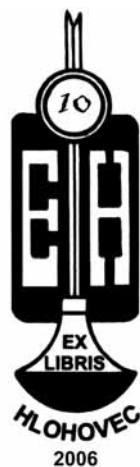
Podmienky účasti:

1. Konečnú verziu návrhu vyhotovte v čiernobielej kombinácii tušom tak, aby bolo zrejmé, pre akú grafickú techniku je navrhovaný. Kresby ceruzou, pastelkou alebo tieňované vyhotovenia túto požiadavku nespĺňajú. Pri tvorbe návrhu sa osvedčili Mässerove dosky.

2. Originálny exlibris vyhotovte niektorou grafickou technikou (linoleorez, linoleoryt, drevorez, drevoryt, plastikoryt, papieroryt, tlač z kartónu, suchá ihla, tlač zo šablóny, atď.) v jednej alebo viacerých farbách.

3. Prihlásené súťažné práce nesmú byť väčšie ako 13 x 9 cm a treba ich umiestniť do stredu rysovacieho kartónu rozmeru 21 x 15 cm (A5). Návrh možno vyhotoviť priamo na rysovací kartón, alebo ho vystrihnúť z iného podkladu a nalepiť na požadovaný kartón. Originálny exlibris treba priamo vytlačiť, iné prevedenie nemôže byť hodnotené!

4. Všetky súťažné práce musia obsahovať textovú i obrazovú časť. Je to označenie EX LIBRIS, EXLIBRIS, Z KNÍH, KNIHA, meno a priezvisko vlastníka alebo inštitúcie. Meno možno uviesť so skratkou (Jozef SOKOL, J.SOKOL). Nie sú prípustné žiadne iniciály (J.S.), iné varianty mena alebo prezývky, napr. Babena, Žuza či Ferino.

5. Obrazová časť musí mať priamy vzťah k vypísanej téme.

6. Každý účastník môže prihlásiť najviac 2 súťažné práce!

7. Všetky prihlásené práce musia byť na zadnej strane označené celým menom autora, údajom o jeho veku, adresou školy alebo odosielateľa. Pri hromadných zásielkach treba pripojiť zoznam súťažiacich so všetkými požadovanými údajmi.

8. Korešpondenciu s usporiadateľmi súťaže vybavujte v slovenskom jazyku, u zahraničných účastníkov vyžadujeme komunikáciu v angličtine.

9. Prihlásené súťažné práce zostávajú majetkom organizátorov spolu s právom ich vystavovania a použitia na propagačné účely a ďalšie potreby. Účastníci svojou prihláškou akceptujú podmienky súťaže.

10. Súťažné práce zašlite do 30. apríla 2006 na adresu EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC, Námestie sv. Michala 3, 920 01 Hlohovec. Neodkladajte, prosím, prihlášky súťažných prác na posledné dni, komplikujete tým prácu organizátorov.

11. Hodnotiacia porota si vyhradzuje neudeliť niektorú cenu či ocenenie, ak v danej kategórii súťažné práce nedosiahnu zodpovedajúcu úroveň. Najlepšie práce jubilejného 10. ročníka súťaže budú vystavené na samostatnej výstave, zaradené do putovných výstav alebo publikované. Práce, ktoré nespĺňajú vypísané kritériá, budú z hodnotenia vylúčené.

12. Slávnostné vyhlásenie výsledkov súťaže, odovzdávanie ocenení a iné aktivity sa uskutočnia 6. októbra 2006 v Hlohovci. Výsledky súťaže budú zverejnené v oficiálnom bulletinu, na stránke www.elap-hlohovec.sk a v masmédiách.

Ďalšie informácie získate na tel. č. 033/7424657, e-mail: info@elap-hlohovec.sk, www.elap-hlohovec.sk

KNIHY V PREDAJI

O VŠEOBECNOSTI

04 Kalendáre

Reformovaný kalendár 2006

Komárno, Predsedníctvo synody Reformovanej kresťanskej cirkvi 2006. 1. vyd. 264 s. Brož.

Kalendár s biblickými úvahami na každý deň.

ISBN 80-969184-2-7

Rusiňskij grekokatolíckij kalendár na rok 2006

Medzilaborce, Spolok sv. J. Krstiteľa 2005. 1. vyd. 149 s. Brož.

Kalendár na r. 2006 s liturgickými textami.

ISBN 80-969356-8-2

2 NÁBOŽENSTVO. DUCHOVNOSŤ

20 Kresťanské náboženstvá

GASPARINO, Andrea

Omša – Pánova večera. Z tal. orig. prel. Z. Černá

Bratislava, Don Bosco 2005. 1. vyd. 172 s. Brož.

Rozhovory s mladými, rozhlasové príhovory riaditeľa Misionárskeho centra.

ISBN 80-8074-027-5

GAVENDA, Marián

Na pulze života

Trnava, Spolok sv. Vojtecha 2006. 1. vyd. 151 s. Brož.

Spomienky z ciest, objavovanie vlastnej spirituálnej cesty.

ISBN 80-7162-583-3

HAHN, Scot

Baránkova večera. Svätá omša ako nebo na zemi. Z angl. orig. prel. A. Šabová

Bratislava, Redemptoristi – Slovo medzi nami 2005. 1. vyd. 145 s. Viaz.

Podstata, význam a miesto omše v živote kresťana-katolíka.

ISBN 80-968638-4-3

KORANDOVÁ, Marie

Ako a prečo je to tak

Trnava, Spolok sv. Vojtecha 2005. 1. vyd. 190 s. Viaz.

Slovenské ľudové legendy a báje.

ISBN 80-7162-576-0

MISTRIKOVÁ-VASILEVÁ, Mária

Tiché nádeje

Bratislava, J. Mroček 2005. 1. vyd. 93 s. Brož.

Skutočné príbehy a životné postoje k Bohu a cirkvi.

ISBN 80-969245-7-5

Spomienky na Jána Bosca. Z tal. orig. prel. Š. Sandtner

Bratislava, Don Bosco 2005. 1. vyd. 219 s. Viaz.

Spomienky.

ISBN 80-8074-023-2

3 SPOLOČENSKÉ VEDY

31 Životné prostredie. Ekológia

Správa o vodnom hospodárstve v Slovenskej republike

Bratislava, Ministerstvo životného prostredia SR 2005. 1. vyd. 138 s. Brož.

Prehľad o stave a výskume vo vodnom hospodárstve.

ISBN 80-88833-41-8

34 Právo. Legislatíva

TOMAŠOVIČ, Marek

Exekučný poriadok s komentárom

Žilina, Poradca podnikateľa 2006. 1. vyd. 296 s. Brož.

Komentár k zákonu č. 233/1995 o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti.

ISBN 80-88931-41-X

391 Učebnice

ROZBORILOVÁ, Daria

Ekonomía v novej ekonomike

Bratislava, IURA EDITION 2005. 1. vyd. 271 s. Brož.

Praktikum.

ISBN 80-8078-067-6

SAXUNOVÁ, Darina

Účtovníctvo

Bratislava, IURA EDITION 2005. 2. vyd. 167 s. Brož.

Cvičebnica.

ISBN 80-8078-061-7

4 JAZYK. JAZYKOVEDA

49 Učebnice

HILLEFELD, Marc

Angličtina s inšpektorom Hudsonom. Po stopách strážcu podsvetia. Anglická konverzácia.

Z nem. orig. prel. Martina Škrípková

Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2006. 1. vyd. 144 s. Brož.

Tretia publikácia zo série zábavných učebníc angličtiny pre deti a mládež, ktorá obsahuje detektívny príbeh a súbežne s ním cvičenia konverzácie a záverečný test.

ISBN 80-10-00724-2

MARKO, Ernest

Príručná gramatika nemčiny

Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2006. 5. uprav. a dopl. vyd. 321 s. Brož.

Gramatika spisovnej nemčiny: fonetika, morfológia, syntax, lexikológia.

ISBN 80-10-00325-5

5 EXAKTNÉ VEDY

59 Učebnice

BRANDŠTETEROVÁ, Alena – LOFFAYOVÁ, Silvia

Analytická chémia pre 2. ročník odboru potravinárska výroba 1

Bratislava, EXPOL pedagogika 2005. 1. vyd. 126 s. Brož.

Učebnica.

ISBN 80-89003-72-9

KÁROVÁ, Věra

Matematika az alapiskola 1.

Zo slov. orig. prel. J. Těnaiová

Bratislava, Príroda 2005. 2. vyd. 85 s. Brož.

Pracovný zošit matematiky pre I. ročník ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským – II. časť.

ISBN 80-07-01456-X

LAPITKOVÁ, Viera – BRESTENSKÁ, Eva

Fyzika pre 9. ročník špeciálnych ZŠ

Bratislava, EXPOL pedagogika 2005. 1. vyd. 60 s. Brož.

Pracovný zošit.

ISBN 80-89003-84-2

LATKA, František

Minilexikón matematiky

Bratislava, Didaktis 2005. 15. dopl. a prac. vyd. 176 s. Brož.

Príručka pre žiakov SŠ a ZŠ.

ISBN 80-89160-31-X

MACEJKOVÁ, Alina

Chemické a ekonomické výpočty pre I. ročník SOŠ

Bratislava, EXPOL pedagogika 2005. 1. vyd. 146 s. Brož.

Učebnica.

ISBN 80-89003-78-8

Príručka k prijímacím skúškam z matematiky na STU v Bratislave

Bratislava, Slovenská technická univerzita 2006. 1. vyd. 133 s. Brož.

Príručka.

ISBN 80-227-2351-7

6 APLIKOVANÉ VEDY

611 Populárna medicína

COHEN-SOLAL, Julien

Naše dieťa od narodenia až do dospelosti.

Z franc. orig. prel. Alina Würsterová, Livia Slavkovská, Eva Kýšková

Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2006. 1. vyd. 608 s. Viaz.

Komplexná a praktická príručka o riešení problémov zdravia dieťaťa.

ISBN 80-10-00724-X

62 Psychológia. Psychiatria. Psychoanalýza. Sexualita

DOLTOVÁ, Françoise – DOLTOVÁ, Catherine – PERCHEMINIEROVÁ, Colette

Nám patrí svet alebo Krehkosť dospelovania.

Z franc. orig. prel. Zora Sadloňová

Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2005. 1. vyd. 141 s. Brož.

Knihy určená dospelujúcim deťom o témach priateľstva, lásky, sexuality atď. s priamymi výpovedami ich rovesníkov.

ISBN 80-10-00732-3

631 Lesníctvo. Poľnohospodárstvo. Poľovníctvo. Rybárstvo. Domáce zvieratá

SPIŠIAK, Peter

Agrorurálne štruktúry Slovenska po roku 1989

Bratislava, Geografika 2005. 1. vyd. 183 s. Brož.

Vývojové tendencie poľnohospodárstva.

ISBN 80-969338-4-1

65 Kuchynia. Potravinárstvo

WHITE, Jenny

Tri stačia. Z angl. orig. prel. M. Ghaniová

Bratislava, Reader's digest výber 2005. 1. vyd. 256 s. Viaz.

200 nenáročných receptov na chutné jedlá z troch surovín.

ISBN 80-88983-63-0

68 Štatistika. Informatika. Elektronika

Kódex postupov pre európsku štatistiku.

Zost. P. Mach

Bratislava, Štatistický úrad SR 2006. 1. vyd. 22 s. Brož.

Zborník príspevkov.

ISBN 80-88946-45-X

Štatistická ročenka Slovenskej republiky

Bratislava, Veda 2005. 1. vyd. 702 s. Viaz.

Ročenka.

ISBN 80-224-0882-4

691 Učebnice

CHLÁDEKOVÁ, Zdenka

Stavebné materiály pre I. ročník odboru stavitelstvo

Bratislava, KONTAKT PLUS 2005. 1. vyd. 242 s. Brož.

Učebnica.

ISBN 80-88855-62-4

RAŠLOVÁ, Milana

Természetráaj 9.

Zo slov. orig. prel. A. Nagy

Bratislava, EXPOL pedagogika 2005. 1. vyd. 39 s. Brož.

Pracovný zošit k prírodopisu pre 9. ročník osobitných ZŠ.

ISBN 80-89003-96-6

SAKÁL, Peter – JERZ, Vladimír

Operačná analýza v praxi manažéra II. Systémová a operačná analýza

Trnava, TRIPSOFT 2006. 1. vyd. 335 s. Brož.

Učebnica.

ISBN 80-969390-5-X

SALÁČ, Gustav – ŠIMKOVÁ, Mária

Stolovanie II.

Z čes. orig. prel. M. Šimková

Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2005. 1. vyd. 119 s. Viaz.

Učebnica.

ISBN 80-10-00740-4

SZEMES, Vojtech – BAŠKA, Ivan

Stroje a zariadenia pre 1. ročník učebného odboru cukrár

Bratislava, PROMP 2005. 1. vyd. 160 s. Brož.

Učebnica.

ISBN 80-969396-0-2

ŠÁLYOVÁ, Dagmar – LEDEREROVÁ, Miriam – STRUHÁROVÁ, Alena

Stavebné materiály. Zariadenia a metódy na skúšanie vlastností stavebných látok

Bratislava, Slovenská technická univerzita 2005. 1. vyd. 101 s. Brož.

Vysokoškolské skriptá.

ISBN 80-227-2289-8

ŠNAJDER, Lubomír – KIREŠ, Marián

Práca s multimédiami

Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2005. 1. vyd. 48 s. Brož.

Tematický zošit.

ISBN 80-10-00422-7

7 UMENIE. ŠPORT. VOLNÝ ČAS

73 Maliarstvo. Grafika

Juraj Daňo – 85

Prešov, ŠARIŠSKÁ GALÉRIA 2006. 1. vyd. 28 s. Brož.

Katalóg k jubilejnej výstave autora.

ISBN 80-85133-23-7

Mária Uhorská (1505 – 1558)

Bratislava, Slovenská národná galéria 2006. 1. vyd. 102 s. Brož.

Katalóg k výstave.

ISBN 80-8059-113-X

Najkrajšie poštové známky 1993 – 2004

Banská Bystrica, Enterprise 2005. 1. vyd. 49 s. Brož.

Umelecká známková tvorba.

ISBN 80-85342-24-3

Stanislav Stankóci

Bratislava, ARTPEX, s. r. o. 2005. 1. vyd. Skl. list

Katalóg k výstave maliara.

ISBN 80-89205-05-4

77 Fotografia. Kinematografia. Audiovizia

MAKARIA, Gregor

Dabing. Teória, realizácia, zvukové majstrovstvo

Bratislava, Ústav hudobnej vedy SAV 2005. 1. vyd. 123 s. Brož.

Doktorská dizertačná práca vo forme publikácie je zároveň učebným textom pre vysokoškolských.

ISBN 80-89135-03-X

MICHALOVIC, Peter – ZUSKA, Vlastimil

Juraj Jakubisko

Bratislava, Slovenský filmový ústav 2005. 1. vyd. 221 s. Brož.

Tvorba J. Jakubiska.

ISBN 80-85187-43-4

RUSNÁKOVÁ, Katarína

V toku pohyblivých obrazov

Bratislava, Vysoká škola výtvarných umení 2005. 1. vyd. 193 s. Brož.

Adresár vydavateľstiev uvádzaných v rubrike Knihy v predaji

AKTUELL, Vazovova 15, 811 07 Bratislava, tel. 02/5542 4371, fax 02/5542 4371

ARTPEX, s. r. o., Šoltésvej 15, 811 08 Bratislava, tel. 02/5556 7364, fax 02/5556 7364

Belimex, Husova 7, 831 01 Bratislava, tel. 02/547 771 52, 033 / 642 32 90, e-mail: info@belimex.sk

CCW, Trenčianska 47, 821 09 Bratislava, tel. 07/ 5542 1779, fax 07/5542 4683, e-mail: ccwcomp@ccw.sk

Didaktis, Hyrošova 4, 811 04 Bratislava, tel. 02/5465 2531

Don Bosco, Miletičova 7, 821 08 Bratislava, tel. 02/5023 1321, fax 02/5023 1144, e-mail: vdb@donbosco.sk

ENIGMA, vydavateľské združenie, P. O. Box 12 A, 949 01 Nitra, tel. 037/6555 551

Enterprise, Kapitulska 8, 974 01 Banská Bystrica, tel. 048/4153 643, 4154 885

EXPOL pedagogika, Pribišova 7, 841 05 Bratislava, tel. 02/6542 1601, 5478 8397, fax 02/6542 1601

Ex tempore, Šancová 68, 811 05 Bratislava, tel. 02/52494 179, e-mail: ipanenka@extempore.sk

Hudobné centrum, Michalská 10, 815 36 Bratislava, tel. 02/5443 1815, e-mail: slovedit@hc.sk

Ikar, Kukuričn 13, 831 03 Bratislava 3, tel. 02/ 49 104 307-308, fax 02/ 49 104 350, e-mail: ikar@ikar.sk

IURA EDITION, Oravská

Antológia textov o elektronickom a digitálnom umení v kontexte vizuálnej kultúry.

ISBN 80-88675-97-9

STRUHÁR, Ladislav

Liptov

Bratislava, AKTUELL 2005. 1. vyd. 141 s. Viaz.

Liptov vo fotografii.

ISBN 80-89153-16-X

78 Hudba. Tanec. Scénické umenie. Iné múzické formy

GREČNÁR, Ján

Filmová hudba od nápadu po soundtrack

Bratislava, Ústav hudobnej vedy SAV 2005.

1. vyd. 85 s. Brož.

Autor načrtol postup pri vzniku filmovej hudby, objasňuje niektoré technologické postupy pri nahrávaní až po čistý zvukový formát.

ISBN 80-89135-04-8

Hudobná kultúra pod vplyvom médií.

Zost. J. Lexmann

Bratislava, Ústav hudobnej vedy SAV 2005.

1. vyd. 222 s. Brož.

Zborník štúdií a úvah o hudbe a znakovom majstrovstve.

ISBN 80-89135-02-1

Hudobné udalosti na Slovensku 2006.

Zost. L. Spišáková a G. Šikulincová

Bratislava, Hudobné centrum 2006. 1. vyd.

172 s. Brož.

Dvojazyčná slovensko-anglická publikácia prináša prehľad hudobných podujatí v SR.

ISBN 80-88884-67-5

LEXMANN, Juraj

Hudobná dramaturgia filmovej a televíznej tvorby

Bratislava, Ústav hudobnej vedy SAV 2005.

1. vyd. 139 s. Brož.

Učebný text pre vysokoškôľakov.

ISBN 80-89135-01-3

NAGY, Štefan

Rekonštrukcia historických zvukových záznamov

Bratislava, Ústav hudobnej vedy SAV 2005.

1. vyd. 71 s. Brož.

Teoretické základy pre signálovú rekonštrukciu historických zvukových záznamov.

ISBN 80-89135-05-6

PRESINSZKY, Lajoš – BALOG, Štefan

Spomienky – spätný pohľad na uplynulých 130 rokov Dychovej hudby Dobrovŕného hasičského zboru v Šamoríne.

Z maď. orig. prel. Š. Kecskeméthyová

Šamorín, WANTED design 2005. 1. vyd. 69 s.

Brož.

Dejiny dychovej hudby v Šamoríne.

ISBN 80-969351-1-9

79 Šport. Voľný čas

LEDNICKÝ, Anton

Koordináčne schopnosti – charakteristika, rozvoj, diagnostika

Bratislava, Slovenská vedecká spoločnosť pre telesnú výchovu a šport 2005. 1. vyd. 86 s.

Brož.

Praktická príručka.

ISBN 80-89075-26-6

Odklinanie hradov

Bratislava, Slovenský skauting 2005. 2. vyd.

18 s. Brož.

Propagačný materiál, ako môžu pomôcť našim zručníčanom aj skauti.

ISBN 80-89136-35-4

PAVLE, Slavomír

Kaprárske maratóny

Bratislava, AKTUELL 2005. 1. vyd. 117 s. Viaz.

Najväčšie kaprárske preteky očami účastníkov súťaže.

ISBN 80-89153-25-9

Rozpis súťaží riadených SZLH 2005/2006

Topoľčany, Trisťanpress 2005. 1. vyd. 214 s.

Brož.

Príručka.

ISBN 80-89173-06-3

Športadres 2006

Bratislava, VENITE 2006. 1. vyd. 127 s. Brož.

Športový adresár – ročenka.

ISBN 80-969382-1-5

791 Učebnice

STIRBER, Lajos

Zenei nevelés 8

Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2005. 1. vyd. 85 s. Brož.

Hudobná výchova pre 8. ročník ZŠ.

ISBN 80-10-00677-7

8 LITERATÚRA. BELETRIA

81 Poézia

BAKOŠ, Juraj

Obraz v zahalenom tvare

Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2005. 1. vyd. 43 s. Edícia Poézia. Brož.

Druhá básnická zbierka autora monumentálnych úvah a obrazov (nar. 1964).

ISBN 80-8061-236-6

BETKO, Ondrej st.

Pod Tvojím krížom

Bratislava, Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista 2005. 1. vyd. 64 s. Brož.

Zbierka básní a próz.

ISBN 80-88891-82-5

FAIČOVÁ, Adela

Snenie

Prašice, AVF – Adela Faičová 2005. 1. vyd. 51 s. Viaz.

Výber básní z dvoch autorkiných zbierok.

ISBN 80-969430-2-2

KALNICKÝ, Juraj

Leto tvojej nehy

Bratislava, CCW 2006. 1. vyd. 92 s. Viaz.

Šiesta básnická zbierka reflexívnej a ľúbostnej lyriky od spisovateľa strednej generácie.

ISBN 80-89166-09-1

PALČISKO, Milan

Perníkové slzy

Žilina, Regionálne osvetové stredisko 2005. 1. vyd. 39 s. Brož.

Básnická zbierka autora (1965).

ISBN 80-85161-41-9

83 Román. Novely. Poviedky

BLAŠKOVIČ, Laslo

Madonin šperk. Zo srb. orig. prel. K. Chmel

Bratislava, Kalligram 2006. 1. vyd. 328 s. Viaz.

Román z obdobia nedávnej histórie – po smrti J. B. Tita, cez pád Berlinského múru až po bombardovanie Juhoslávie r. 1999.

ISBN 80-7149-798-3

BUKOWSKI, Charles

Príbehy obyčajného šialenstva. Z angl. orig. prel. Pavol Lukáč

Bratislava, Belimex 2005. 1. vyd. 246 s. Viaz.

Výber štylisticky vulgárnych autobiografických poviedok amerického spisovateľa, búrliváka z okraja spoločnosti (1920-1994).

ISBN 80-89083-83-8

DAHL, Roald

Môj strýko Oswald. Z angl. orig. prel. Hviezdoslav Herman

Bratislava, Slovenský spisovateľ 2006. 1. vyd. 200 s. Edícia Spoločnosť priateľov krásnych kníh. Viaz.

Vtipné príbehy osobitého strýka Osvalda.

ISBN 80-220-1357-9

FELDEK, Lubomír

Van Stiphout. Doslov Ivan Panenka

Bratislava, Ex tempore 2005. V tejto podobe 1. vyd. 213 s. Edícia Vybrané spisy L. Feldeka a O. Feldekovej. Viaz.

Román, ktorý pôvodne vyšiel roku 1980 so zásahmi cenzúry, vtipne opisuje vtedajší socialistický život v Tesle Orava.

ISBN 80-968983-4-5

CHWIN, Stefan

Hanemann. Z poľ. orig. prel. K. Chmel

Bratislava, Kalligram 2006. 1. vyd. 215 s. Viaz. Román o osude gdanského Nemca, konflikte dvoch kultúr, vyhnancoch i prišelcoch.

ISBN 80-7149-794-0

KOČALKOVÁ, Andrea

Senníkové (podľa vzoru denníkové) zápisky

Bratislava, Vydavateľstvo Q 111 2005. 1. vyd. 79 s. Brož.

Debutové pásmo krátkych prozaických črt vo forme denníkových zápisov od autorky strednej generácie (nar. 1972).

ISBN 80-89092-21-7

KUKORELLY, Endre

Údolie víl. Z maď. orig. prel. J. Rožňová

Bratislava, Kalligram 2006. 1. vyd. 453 s. Viaz.

Román s autobiografickými spomienkami vykresľuje postavu otca i rodiny v každodennej realite v období komunistickej diktatúry.

ISBN 80-7149-806-8

MEDŇANSKÝ, Alojz

Dávne povesti o hradoch. Z nem. orig. prel. Hana Ferková. Doslov Miloš Ferko

Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2005. 4. vyd. 158 s. Viaz.

Povesti o slovenských hradoch, historických osobnostiach, vojnách a bojoch o majetok, o tajomstvách a láske od feudálneho vlastenca (1784-1844).

ISBN 80-8061-202-1

Najlepšie svetové čítanie. Z angl. orig. prel. M. Gazdik, P. Frank, A. Redlingerová, H. Herman

Bratislava, Reader's digest výber 2005. 1. vyd. 607 s. Viaz.

Kniha obsahuje diela: R. Harris: Pompeje (Z angl. orig. prel. M. Gazdik), M. Connelly: Všetko pre prachy (Z angl. orig. prel. P. Frank), L. Riceová: Slnko v očiach (Z angl. orig. prel. A. Redlingerová), D. Lehane: V pasci (Z angl. orig. prel. H. Herman).

ISBN 80-88983-62-2

Najlepšie svetové čítanie. Z angl. orig. prel. P. Frank, H. Herman, T. Chovanová, J. Kantorová-Báliková

Bratislava, Reader's digest výber 2005. 1. vyd. 607 s. Viaz.

Kniha obsahuje diela: R. Ludlum: Jansonov rozsudok (Z angl. orig. prel. P. Frank), J. Rickards: Winder's End (Z angl. orig. prel. H. Herman), E. Graysonová: Stanica Waterloo (Z angl. orig. prel. T. Chovanová), P. Love-sey: Námorník (Z angl. orig. prel. J. Kantorová-Báliková).

ISBN 80-88983-61-4

Najlepšie svetové čítanie. Z angl. orig. prel. P. Frank, J. Nagyová, V. Gáls, T. Chovanová

Bratislava, Reader's digest výber 2005. 1. vyd. 575 s. Viaz.

Kniha obsahuje diela: A. McNab: Spálený sneh (Z angl. orig. prel. P. Frank), K. Hannahová: Vzdialené brehy (Z angl. orig. prel. J. Nagyová), J. Deaver: Jamenná opica (Z angl. orig. prel. V. Gáls), D. Baldacci: Vianočný vlak (Z angl. orig. prel. T. Chovanová).

ISBN 80-88983-59-2

NÉMETH, Gábor

Si žid? Z maď. orig. prel. J. Szolnokiová

Bratislava, Kalligram 2006. 1. vyd. 159 s. Viaz.

Román z prostredia maďarských Židov okorených humorom.

ISBN 80-7149-780-0

PILCHEROVÁ, Rosamunde

Spiaci tiger. Z angl. orig. prel. Katarína Jusková

Bratislava, Slovenský spisovateľ 2006. 2. vyd. 125 s. Viaz.

Romantický ľúbostný príbeh z exotického prostredia o mladej žene, ktorá sa pred svadbou vyrovnáva so svojou minulosťou.

ISBN 80-220-1358-7

SVETONĚ, Emil – SVETONĚ, Ľubo!

...a predsa uhorský kráľ žije!

Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2005. 1. vyd. 406 s. Edícia Próza. Brož.

Román z nedávnej minulosti o medziľudských a pracovných vzťahoch.

ISBN 80-8061-1971

ŠTEPKA, Stanislav

Desatoro (a zopár navyše)

Bratislava, Ikar 2006. 1. vyd. 119 s. Brož.

Desať poviedok motivovaných desatorom, ktoré boli zinscenované v Radošinskom náivnom divadle spolu s ďalšími poviedkami.

ISBN 80-551-1226-6

84 Eseje. Prednášky. Iné písomné formy

O dúhový lampu z krajiny zázračno. Zost. R. Vojčíková-Poláčková

Žilina, Regionálne osvetové stredisko 2005. 1. vyd. 48 s. Brož.

Zborník z XIII. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže.

ISBN 80-85161-43-5

86 Literatúra pre deti a mládež

BLYTON, Enid

Údolie pokladov. Z angl. orig. prel. Oľga Kralovičová

Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2006. 1. vyd. 205 s.

Edícia Veľké dobrodružstvo. Viaz.

Dobrodružný detektívny príbeh štyroch priateľov a papagája Kikiho o poklade, ktorého sa chcú zmocniť zločinci.

ISBN 80-10-00799-4

ČAPLICKÝ, Peter

Príbehy z čajových lístkov

Žilina, Knížné centrum 2006. 1. vyd. 72 s. Viaz.

Jedenásť čínskych rozprávok.

ISBN 80-8064-248-6

DALLOSOVÁ, Jana

Ježibaba Celestinka a iné rozprávky

Holič, Služba architekta 2006. 1. vyd. 67 s. Viaz.

Zábavné fantastické rozprávky.

ISBN 80-969442-3-1

DROPPA, Boris

Mokrý slinko

Bratislava, REGENT 2005. 1. vyd. 49 s. Brož.

Veršiky pre deti.

ISBN 80-88904-45-5

LAČNÝ, Ján Aleš

Belasý mor

Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2005. 1. vyd. 136 s. Edícia Próza. Brož.

Novela pre mládež o nachádzaní hodnôt úprimného priateľstva od autora strednej generácie (nar. 1960).

ISBN 80-9061-226-9

OLŠOVSKÁ, Anna

Naša najmilšia vianočná kniha

Trnava, Spolok sv. Vojtecha 2005. 2. vyd. 125 s. Viaz.

Verše a texty pre deti.

ISBN 80-7162-577-9

PAVEROVÁ, Michelle

Brat vlk. Z angl. orig. prel. E. Preložníková

Nitra, ENIGMA, vydavateľské združenie 2005. 1. vyd. 237 s. Viaz.

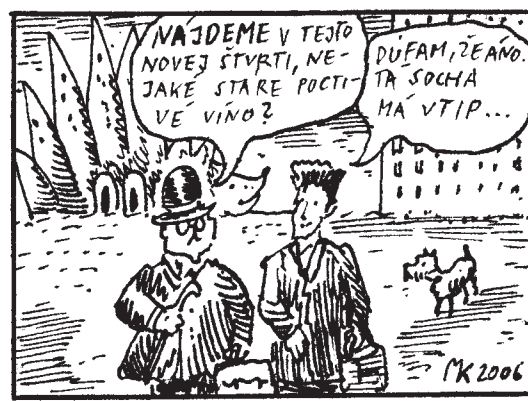
Prvá zo série šiestich kníh Kroniky temného dávneku sa odohráva v dobe kamennej. Chlapec Torak a viče mláďa bojujú proti zlu v prírode.

ISBN 80-89132-27-8

VERNE, Jules

ESEJISTA & FUTURISTA

© Martin Kellenberger

Objavovanie filozofie s filozofmi

Edícia *Osobnosti filozofie* Vydavateľstva Alberta Marenčina PT krátkymi monografiami podáva ucelenú predstavu o základných myšlienkach a kontexte tvorby najvýznamnejších filozofov. Hoci sa usilujú osloviť aj laickú verejnosť, ich texty nie sú len opisné, ale prechádzajú i do polemiky a diskusie, miestami do kritiky. Práve preto treba mať na ich čítanie aj isté základy. Monografie sú vynikajúcou pomôckou pre študentov filozofie, serióznejších záujemcov, či pedagógov.

**Alison Leight Brown
Hegel**

**Bratislava, Vydavateľstvo PT 2005
Preklad Miroslav Marcelli**

„Zvestovateľ absolútnej moci rozumu“ Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770 – 1831) završil jednu významnú tendenciu v klasickej filozofii. Veril, že podstata sveta je dostupná racionálnemu poznaniu, a preto sa rozhodol vybudovať systém, ktorý by zachytil celý proces vývinu absolútna. To sa stalo východiskom pre americkú autorku Alison Leight Brown z univerzity v Severnej Arizone, ktorá písala aj o M. Foucaultovi či fenomenológii klamstva.

Kniha sa začína in medias res esejistickou úvahou o spomínanom Heglovom systéme. Prvá kapitola nás však uvádza nielen do jeho kontextu, ale aj do súvislosti Heglovho života a doby. Na tomto pozadí načrtáva tendencie tohto systému. Dozvedáme sa, že podľa Hegla ľudská existencia má zmysel, odmieta však predpisovať, ako by jednotlivci alebo skupiny občanov mali konať. Jeho didaktickému prístupu je najbližšie často citovaná formulácia „rozumnosť je účelné konanie“.

Hegel ponúka porozumenie tomuto svetu ako vzostupnému radu etáp smerujúcich k slobode. Sloboda sa šíri tak v oblasti práva alebo systémov zákonov, ako aj v oblasti individuálneho ľudského konania. Tomuto Heglovmu príspevku ku skúmaniu zmyslu života, jeho interpretácii práce Filozofia práva sa venuje celá druhá kapitola.

Cez kritiku Kanta sa dostávame k Heglovmu vzťahu k vzdelanosti, k umeniu, k zjavenému náboženstvu a samotnej filozofii, ktorej úlohou je „písať dejiny empirického“.

Rovnako ako všetci ľudia, aj filozofi robia chyby. Nevyhol sa im ani Hegel – nazdával sa, že jeho systém zachytáva každé možné poznanie. Odtiaľ pramenila jeho tendencia k zovšeobecňovaniu. Najrozšírenejšia kritika mu potom vyčítala, že jeho systém má sklony k totalitnému mysleniu. Alison L. Brown sa v poslednej kapitole *Heglovi kritici* obsiahnejšie venuje S. Kierkegaardovi, L. Irigarayovi a K. Marxovi, no uvádza i ďalších.

Autorka sa pri analýze diela G. W. F. Hegla neobmedzila len na jeho interpretáciu, pokúša sa hľadať jeho význam v kontexte dejín filozofie, aj

v kontexte modernej spoločnosti v diskusiách o spoločenskej realite.

**Richard Bilsker
Bergson**

**Bratislava, Vydavateľstvo PT 2005
Preklad Peter Sýkora**

O nositeľovi Nobelovej ceny za literatúru z roku 1927 Henri Bergsonovi (1859 – 1941) napísal knihu vysokoškolský profesor filozofie z Južného Marylandu Richard Bilsker, ktorý už podobné práce venoval Jungovi a Schopenhauerovi. Po krátkom úvode o filozofom živote sa dostávame k jeho ranej tvorbe, konkrétne jeho prvým trom knihám – *Čas a sloboda*, *Hmota a pamäť* a *Úvod do metafyziky* z rokov 1889 – 1903. V prvej opisuje analýzu intenzity psychických stavov. Na jej základe potom buduje svoj pojem trvania (dureé). Pri rozbere diela *Hmota a pamäť* sa autor zameriava na Bergsonov pokus definovať a obhájiť nekarteziansky dualizmus. Východiskom na výklad *Úvodu do metafyziky* je filozofovo chápanie Ja. Tretia kapitola je podľa autorových slov prestávka a zaoberá sa navzájom súvisiacimi témami, akými sú humor, vtípy, smiech a komédia a analyzuje jeho knihu *Smiech*. Bergson nehovorí o smiechu ako o fyziologickej reakcii, ale skôr o tom, aké druhy vytvárajú fyziologickú odpoveď. Tu nájdeme aj prehľad názorov, ktoré Bergson ovplyvnil, alebo ktoré ho dopĺňali – od Freuda, Syphera a Paulosa, cez Bergera a Macionisa, až po Cohena.

Tvorivá evolúcia z roku 1907 je jeho najznámejšou knihou a priniesla mu okamžitú slávu. Bilsker si všima hlavne spôsob, akým siaha po koncepciách, ktoré rozvinul vo svojich predchádzajúcich prácach, ako sú trvanie, sloboda, anti-asocionizmus, intuícia, anti-mechanicizmus – aby načrtnol filozofický postoj k evolúcii.

Ďalšiu prácu *Trvanie a simultánnosť* publikoval až o 15 rokov. Vyvolala kontroverziu a skôr odmietavé reakcie. Bergson sa v nej zaoberá témou explicitného skúmania relativistického času. Bilsker sa snaží vysvetliť jeho argumentáciu, no jeho záver pôsobí kriticky: „Samotný Bergson nebol schopný presvedčivo formulovať, čo chcel Einsteinovi a ostatným fyzikom povedať...“

**Leslie A. Howe
Habermas**

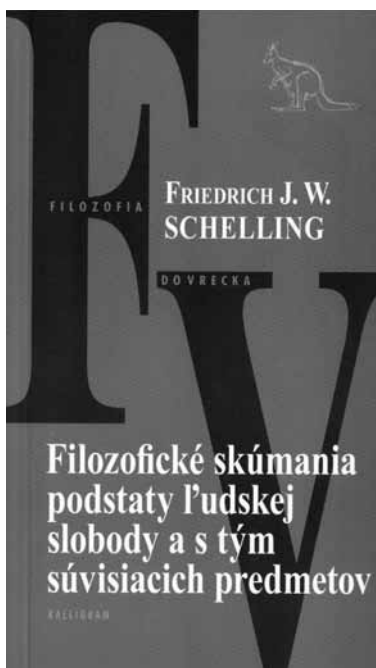
**Bratislava, Vydavateľstvo PT 2005
Preklad Tomáš Forró**

Autor hneď na začiatku priznáva, že predstaví Jürgena Habermasa (1929) širšiemu publiku nie je práve jednoduchá úloha – výsledky jeho vedeckej práce sú nezvyčajné a zasahujú do mnohých oblastí – od súčasnej filozofie, cez sociálne vedy, politológiu až po právo a ekonómiu. Viacerí sa vzdali po

kusu priblížiť Habermasa. Autor tejto publikácie sa preto sústreďuje na diela, ktoré pomôžu odhaliť filozofove osobné myšlienky a postoje. Pretože text je určený širšiemu publiku, a nie expertom, hneď v úvode chýba aspoň krátky biografický prehľad a kontext Habermasovej tvorby. Kniha potom nazaj veľmi prístupne modeluje obraz tohto filozofa. Niekedy sa jej to darí viac, inokedy menej. Autorka sa odráža od jeho myšlienky, že veda jednoducho opisuje svet taký, aký je; je jeho priamym odrazom. Nasleduje kritika poznania a poznávacieho subjektu v klasickej filozofickom a vedeckom myslení. V ďalšej časti rozoberá problematiku komunikácie a nielen jej, ale aj vývoj teórie diskurzívnej etiky a jej úlohy pri zdôvodňovaní sociálneho konania jednotlivca a inštitúcií.

To sa už dotýka nasledujúcej témy, ktorej hlavným pojmom je konsenzus nevyhnutný na zdôvodnenie nárokov na platnosť. V poslednej kapitole sa Habermas vyznáva zo svojej „zaujatosťi pre rozum“, vďaka čomu sa zaraďuje do tábora obrancov modernity. A tak sa dozvedáme jeho reakcie na súčasnú kritiku tohto tábora a osvietenského projektu.

Radoslav Tomáš

Pojem slobody vraj nie je vôbec zlučiteľný so systémom a každá filozofia, ktorá si robí nárok na jednotu a celistvosť, smeruje k popretiu slobody. Možno aj preto sa ľudstvu dodnes nepodarilo definovať pojem slobody. A tak nezaškodiť vrátiť sa k úvahám nemeckého idealistického filozofa F. J. W. Schellinga spred 200 rokov, ktoré nazval *Filozofické skúmania podstaty ľudskej slobody a s tým súvisiacich predmetov*. Ak sa chcete spolu s filozofom dostať k slobode na kobyľku, pošlite nám do redakcie do 29. marca kupón vydavateľstva Kalligram, ktoré vám túto publikáciu venuje.

ZO SVETA KNÍH

Španielska cena Nadal 2006 Eduardovi Lagovi

Najstaršiu španielsku literárnu cenu Nadal, udeľovanú od roku 1945 za výnimočné dielo, si tento rok odniesol prozaik Eduardo Lago za román *Liámame Brooklyn* (Volaj ma Brooklyn, Ediciones Destino). Dej tohto relatívne obsiahleho a veľmi komplexného diela sa odohráva prevažne v USA. Newyorský novinár sa pokúša prerozprávať takmer hotové dielo svojho náhle zosnulého priateľa Gala Ackermana a prevezme na seba úlohu „zostavovateľa“ rozhádzaných nedokončených kúskov románu. Postupne sa pred nim vynárajú stále nové alternatívy, pohľady a pravdy navzájom spletené do brilantného, komplikovaného, ale presne usporiadaného celku. Je to ambiciózny príbeh o láske, priateľstve a vernosti, prostredníctvom ktorého sa na tieto večné témy pozeráme z kaleidoskopického a azda o to zaujímavejšieho pohľadu.

–ad–

Deň politickej lži

Spisovatelia z celého sveta vyhlásili 20. marec za Deň politickej lži. Vo vyhlásení berlínskej nadácie Petra Weissa ohlásili na tento deň verejné prednášky v mnohých mestách Európy, Ameriky, Ázie a Austrálie. Podľa nadácie, ktorá každoročne organizuje Berlínsky literárny festival, by sa takto malo rozvíjať vedomie pre odhalenie politickej lži. Na prednáškach sa má čítať text Američana Eliotta Winbergera *Čo som počul o Iraku*, v ktorom porovnáva výpovede amerických vládných predstaviteľov a ich spojencov pred vypuknutím vojny a po ňom. Výzvu podpísali napríklad Nemci Ulla Hahn, Elke Heidenreich, Peter Schneider a Christoph Hein, ako aj Amitav Ghosh z Indie, Američania Siri Hustvedt a Paul Auster, Claudio Magris z Talianska, Orhan Pamuk z Turecka, držiteľ Nobelovej ceny Harold Pinter, Hanif Kureishi a Doris Lessing z Veľkej Británie.

–lk–

Úspech kuriča-spisovateľa

Nečakaný úspech dosiahol 54-ročný dnes už bývalý kurič a údržbár Nan Auroseau svojim prvým románom *Bleu de chauffe* (Modrý plameň). Vydalo ho francúzske vydavateľstvo Stock a za mesiac sa predalo 35 tisíc výtlačkov tohto šťastného autobiografického románu, ktorý sa žánrovo prikláňa k detektívke plnej intrig. Kniha sa dostala do finále o Cenu RTL – Lire, ktorá bude vyhlásená na medzinárodnom knižnom veľtrhu Salon du Livre.

Duchom spriaznení

Vďaka útlej publikácii *Le Bureau de poste de la rue Dupin et autres entretiens, de Marguerite Duras et François Mitterrand* (Pošta na ulici Dupin a iné rozhovory M. Durasovej a F. Mitterranda) z vydavateľstva Gallimard si francúzski čitatelia môžu oživiť dve významné osobnosti. Tento prerývaný dialóg vznikol počas viacerých stretnutí slávnej spisovateľky s prezidentom republiky roku 1986. Rozprávajú sa ako starí priatelia, napokon nimi aj boli, Marguerite kladie naivné otázky, François Mitterrand na ne vážne i pobavené odpovedá.

–báb–

Najpredávanejšie knihy v Nemecku (marec 2006)

Beletria

1. Daniel KEHLMANN: *Die Vermessung der Welt* (Premeriavanie sveta)
2. Cecelia AHERN: *Zwischen Himmel und Liebe* (Medzi nebom a láskou)
3. John IRVING: *Bis ich dich finde* (Kým ťa nájdem)
4. Henning MANKELL: *Kennedys Hirn* (Kennedyho mozog)
5. Dan BROWN: *Sakrileg* (Da Vinciho kód)
6. Joanne K. ROWLING: *Harry Potter und der Halbblutprinz* (Harry Potter a Polovičný princ)
7. Leonie SWANN: *Glennkill*
8. Francois LELORD: *Hectors Reise* (Hektorova cesta)
9. Dan BROWN: *Diabolus* (Anjeli a démoni)
10. Craig RUSSELL: *Blutadler* (Krvaví orli)

2. Dietrich GRÖNEMAYER: *Der kleine Medicus* (Malý medik)
3. Eric-Emmanuel SCHMITT: *Mein Leben mit Mozart* (Môj život s Mozartom)
4. Eva-Maria ZURHORST: *Liebe dich selbst* (Miluj sám seba)
5. Corinne HOFMANN: *Widersehen* (Zvítanie)
6. Uwe KARSTÄDT – Horst JANSON: *Das Dreieck des Lebens* (Trojuholník života)
7. Stephen HAWKING – Leonard MOLDINOW: *Die kürzeste Geschichte der Zeit* (Najkratší príbeh času)
8. Eduard AUGUSTIN – Philipp von KEISENBERG – Christian ZASCHKE: *Fußball Unser* (Náš futbal)
9. Jared DIAMOND: *Kollaps – Warum Gesellschaften überleben oder untergehen* (Kolaps – prečo spoločnosti prežívajú a upadajú)
10. Ben SCHOTT: *Schotts Sammelsurium Essen & Trinken* (Schottova zbierka Jedlo & Pítie)

Literatúra faktu

1. Peter HAHNE: *Schluss mit lustig* (Konec zábavy)

KUPÓN

SAPAC

strana 2

KUPÓN

ARKUS

strana 10

KUPÓN

KALLIGRAM

strana 11

Krátka trať medzi dlhými tunelmi

Rozhovor s básnikom Petrom REPKOM

● **V jednom dávnom rozhovore pre Kultúrny život ste sa charakterizovali ako „básnik, obchodník, zajtra napak“. Zmenilo sa na tom čosi?**

– Bolo to poetické vyjadrenie skutočnosti. Naďalej ale zostávam pre Nemecko reprezentantom dvoch skvelých slovenských súkromných kovospracujúcich firiem.

● **Uplynulo takmer 36 rokov, čo ste emigrovali do Nemecka. V čom vás táto skúsenosť zmenila? Ako sa na tento odchod pozeráte z odstu- pu?**

– Zbytočne asi, už koľký raz (?) opakujem: Neemigroval som, šiel som si založiť rodinu. Keď som sa vtedy sfahoval – pol roka pred nadviazaním diplomatických kontaktov medzi vtedajšími Československom a SRN – akosi to akceptovali aj vtedajšie vrchnosti. Z odstu- pu sa na ten odchod pozerám ako na príchod, ktorý, ako dúfam, ma negatívne nezmenil.

● **Spomeniete si ešte, čo vás kedy- si dávno „ukradlo“ pre poéziu a cel- kovo pre písanie?**

– Dorastenky Slovana Bratislava, študentky umeleckej priemyselky nám chalanom nosili na ľahkoatletické tréningy knihy o umení, aj poéziu. Robinsona Jeffersa, napríklad. Nechceli sme sa pred dievčatami blamovať, knihy sme si prezreli, aj prečítali. Bolo pochmúrne jesenné popoludnie, športová sezóna sa už končila, lialo ako z krlhy, na tréning ani pomyslieť, a ja som v tom súmraku napísal svoju prvú báseň. Veľmi som sa za to hanbil. Aj neskôr som si občas niečo napísal, ale až po dvoch rokoch som sa akosi „odhanbil“ a poslal som to do Mladej tvorby. Odpoveď prišla obratom: „Pridte nás navštíviť.“ Tak som šiel a stálo to za to.

● **Podľa Ivana Štrpku ste ako „bežci“ nikdy netrvali na označení skupina. Tá je vo vašom prípade založená aj na silnom priateľstve. Kedy ste sa vlastne spoznali s Ivanom Štrpkom a Ivanom Laučíkom? Ako to vtedy bolo?**

– S Ivanmi som sa stretol po prvý raz v redakcii Mladej tvorby. Či to zorganizoval Jano Buzássy, či to bola náhoda, už neviem. Krátko po tom, ako sa Mária a Ivanovi Laučíkovcom narodil prvoro- dený syn Ivan, bol som v Liptovskom Mikuláši a vôbec som nevedel, čo darovať. V hračkárstve som kúpil bakelitovú kačičku, s ktorou sa deti rady kúpu. Zaplatil som vtedy dve koruny a po takmer štyroch desaťročiach mi Ivanov Ivan oznámil: moje dcéry sa s tou kačičkou rady kúpu.

● **Za názvom Osamelých bežcov stojí poviedka anglického prozaika Alana Silletoea Osamelosť cezpoľného bežca. Prečo práve ona?**

– Ak sa dobre pamätám, nik z nás tú poviedku nečítal. Anglicky sme nevedeli, v slovenčine nebola, v češtine neviem. Film sme videli, ale asi to nebolo rozhodujúce. Všetci traja sme akosi športovali a vlak práve vychádzal z tunela na vysoký most v krásnej snežnej krajine. Bol to silný pocit. „Nikdy nám to nezabudnú“, povedal Ivan Laučík a mal pravdu. Vtedy sme ešte nevedeli, že je to iba krátky úsek medzi dvoma dlhými tunelmi.

Peter Repka, najstarší zo skupiny Osamelí bežci, sa narodil 14. januára 1944 v Bratislave. Študoval na SVŠT v Bratislave, športoval a reprezentoval ako dorastenec Československo v šprinte. V roku 1970 sa usadil so svojou manželkou Angelou v Nemecku, kde žije doteraz a venuje sa obchodnej činnosti. Prvé básne uverejnil v Mladej tvorbe v roku 1962, kde neskôr pracoval ako redaktor. Knižne debutoval v almanachu siedmich mladých básnikov *Dúfam, že nevyrušujem, Eva...* (1963). Samostatná zbierka *Sliepka v katedrále* mu vyšla v roku 1969. Roku 1970 vydal knihu reportáží z Ruska, Poľska a Československa z rokov 1967 – 1969 *Vstaň a choď*, ale knihu nedovolili distribuovať. Čitateľa sa k nej dostali až roku 1998 vďaka vydavateľstvu L. C. A. Druhú knihu poézie *Že-lez-ni-ce* publikoval roku 1992. Formálne i tematicky na ňu nadviazala *Priateľka púšť* (1996). Zobra- né vydanie jeho *Básní* vyšlo vo vydavateľstve L. C. A. roku 2005.

● **Podľa viacerých kritikov, ale aj podľa verejnosti ste čitateľsky najprístupnejší. Ako sa pozeráte na pokusy interpretovať vašu poéziu a celkovo poéziu Osamelých bežcov?**

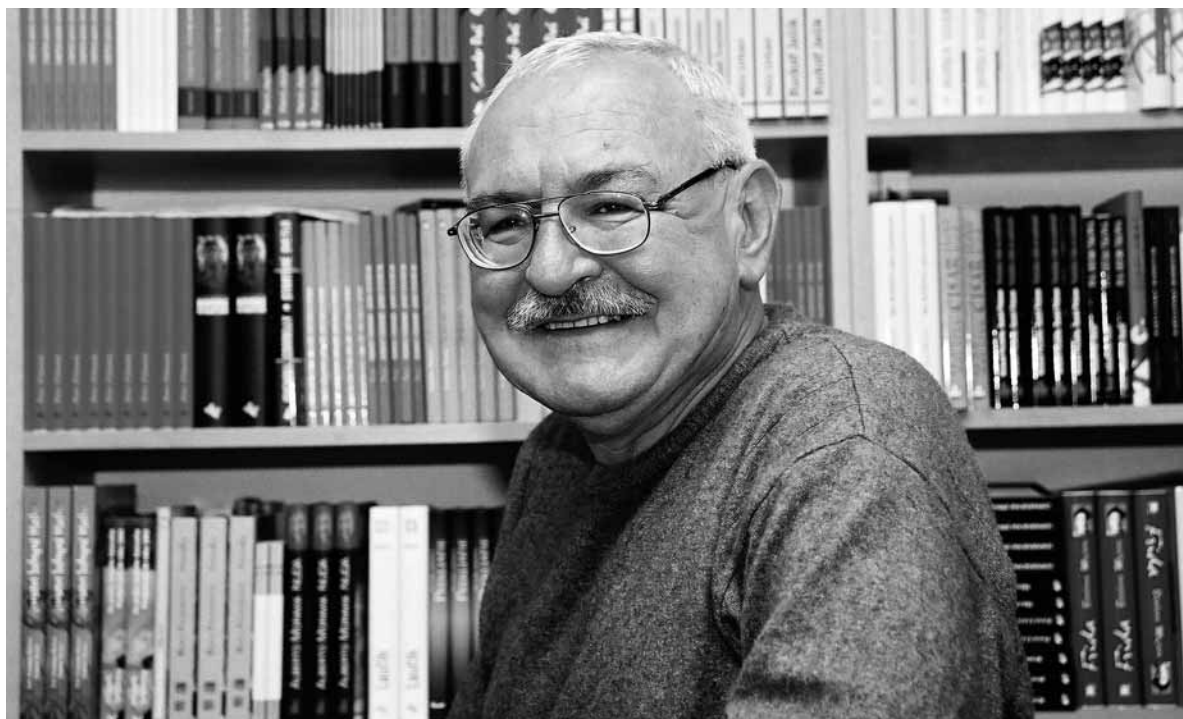
– Zrozumiteľný je aj Ivan Štrpka s jeho textami, ktoré Dežo Ursini zhudobnil a vyspieval pre tisíce mladých i starších. Nie menej zrozumiteľný je aj Ivan Laučík, ktorého pozvania na autentickú interpre-

su, akoby rukopis nebol. Pred štartom i za cieľom má bežec veľa súperov i priateľov. Na dráhe je ale sám, i keď šprintérom to trvá iba pár desiatok sekúnd. Krátko. Možno preto píšem básne. Okamihy poézie sú intenzívne krátke, kritika to skutočne nemá ľahké.

● **Ivan Laučík v jednej svojej básni – nielen v súvislosti s poéziou – povedal, že „aj cesta môže byť cieľ“. Čo**

vydavateľ, ibaže s nepriateľnými podmienkami pre mňa: bez honorára, ale s účasťou na zisku pri druhom vydaní (smiech), a to v čase, keď i laureáta Nobelovej ceny za poéziu vydávali v tisíc- kusových exemplároch. Okrem toho túžil redaktor po doslove od Angely Repka, ktorý chcel podpísať jeho vlastným menom.

Christianovi Thanhäuserovi, umelcovi

táciu autoriek a autorov poézie v Liptovskom Mikuláši mnohí tak priaznivo prijali. Interpretácia básne je aj recitácia, ozvučenie. Mój priateľ Sepp Held, Bavorák z Offenbachu nad Mohanom, architekt, maliar a klavirista, zhudobnil niektoré časti *Že-lez-níc*. Nad Seppovými klávesmi verše recitovala profesionálna herečka. Po predstavení sa technik hesenského rozhlasu priznal: „Nečítam básne, ale toto ma oslovilo.“ Vlni na jar, na festivale poézie, ktorý usporiadal Peter Milčák v Levoči, sa niektoré básne recitované po slovensky dotkli kanadskej poetky Adréy Jarmak. „*Andréa, ako je to možné, veď nevieš po slovensky!*“ Andréa si položila dľaň na srdce a na bruchu a povedala: „*Takto! Takýto spôsob interpretácie poézie je mi blízky.*“

● **Čo pre vás znamená literárna kritika?**

– Čítam si literárnych kritikov, lebo to nemajú ľahšie ako tí, ktorí so stopkami, viac menej presnými, merajú čas bežcov. Čo by bola literatúra bez literárnej kritiky? Ale ako to u mnohých býva, i ja poznám ten pocit po odovzdaní rukopi-

znamená poézia a samotná poetická cesta pre vás – aj ako autora, aj ako čitateľa?

– V roku 1969 som Jánovi Stachovi na obal *Sliepky v katedrále* napísal: „*Poézia, rovnako ako viera, je obdivuhodný druh nevedeckého poznania. Pomáha nám k okamihom, ktoré nás presahujú. Možno teda naozaj chceme poéziou chváliť Boha: Poézia činu a čin poézie má poľudšovať svet.*“ Pre mňa to platí dodnes.

● **Keďže už dlhšie žijete v Nemecku, predpokladám, že poznáte tamjšie literárne dianie. Vedeli by ste povedať, v čom je rozdiel vo vnímaní literatúry čitateľmi oproti nám?**

– Nepoznám literárne dianie v Nemecku lepšie ako tí, ktorí sa tým na Slovensku zaoberajú. Nemčina poskytuje množstvo prekladov z celého sveta. Pokiaľ môžem, využívam túto možnosť. Čitateľka, čitateľ sú asi na celom svete rovnakí. V tom súhlasím s Italom Calvinom. (*Keď cestujúci jednej zimnej noci...* v brilantnom preklade Márie Štefankovej).

● **Ako je to tam s vydávaním kníh?**

– Takmer tak ako na Slovensku. To, čo vychádza v najvyšších nákladoch, ma väčšinou nevyzýva na čítanie.

● **Viem, že vaša zbierka Že-lez-ni-ce je preložená do nemčiny. Ako bola prijatá?**

– Vyšlo niekoľko recenzií, pre mňa bola najzaujímavejšia v Neue Zürcher Zeitung. Dostal som dva listy od čitateľov. Mój vydavateľ mi nevyčítal nepredajnosť knihy. Viac neviem. Niekoľko rokov predtým ma oslovil iný nemecký

drevorezov, grafikovi a fajnovému vydavateľovi v Rakúsku, sa po rokoch rukopis zapáčil a urobil z toho krásnu knihu s jeho vlastnými ilustráciami. Vyplatilo sa čakať.

● **Ako sa na preklad pozeráte vy?**

– Umelecký preklad je podľa mňa umenie rovnocenné pôvodnej tvorbe, ak nie viac. „*Dobrý preklad musí byť čistý, bez prekladateľských omylov a čitateľný tak, akoby text bol napísaný v reči, do ktorej sa prekladá,*“ povedala šéfredaktorka vydavateľstva S. Fischer vo Frankfurte nad Mohanom, keď som sa spýtal, prečo chváli preklad Johanidesovho *Holomrázu*, keď nevie po slovensky. V nemeckom preklade *Že-lez-nic* sa mi niektoré texty, ktoré som v slovenčine cítil azda iba podvedome, celkom jasne upresnili vedome. Cyklus ABECEDA z *Básní* som začal z trucu. Chcel som prekladateľke Angele Repka ukázať básne, ktoré nemožno preložiť. Latku formálnych obmedzení som postavil skutočne vysoko. A ona ju preskočila a niektoré básne super preložila. Za jej preklad *Ei-sen-bah-nen* som jej veľmi vďačný.

● **Skúšali ste niekedy písať v nemčine?**

– Pokúšal som sa, aj som napísal esej o pocite domova, aj som za to dostal cenu, ale bez zredigovania mojej ženy by cena nebola. Azda by som mohol písať i po nemecky, ale v slovenčine som doma.

● **Ako som už spomenul, Osamelí bežci sú hlavne priatelia... Tak, či onak ste všetci svojské básnické individuality. Kto je vám poetický bližší – ak sa vôbec dá takto postaviť otázka – Ivan Laučík alebo Ivan Štrpka?**

– Ak mám byť v stretnutí Ivan Laučík – Ivan Štrpka rozhodcom, je to pre mňa jednoznačne nerozhodne.

● **Jeden z vás už do svojho cieľa dobehol. Ako to ovplyvnilo vašu skú- pinu?**

– Patrík k tým, ktorí veria v posmrtný život, ale nechcem to nikomu vnucovať. Ivanovo telo nie je medzi nami, ale jeho Duch. Pre tých, ktorí sú to ochotní prijať, získalo naše priateľstvo vesmírnu dimenziu. Mimozmyslovo, nevysvetliteľne, môžeme komunikovať naďalej. Zostala Mária-Maud, traja synovia, vnúčky. Spoločenstvo pretrváva. Aké teda ovplyvnenie?

● **Vydanie Básní prinieslo i texty, ktoré boli napísané „vonku“. Čo pre vás toto vydanie znamená?**

– Čo je už dnes „vonku“, keď sme Európanmi? „Vonku“ toho bolo napísané viac, urobil som výber a vôbec nie som si istý, či som sa trafil správne. Vydanie pre mňa znamená: mój vydavateľ Kali Kertész Bagala v spolupráci s Petrom Milčákom splnili dohovor zo Silvestra 2004, keď sme s Kalim pri otvorenom okne fajčili fajnovú cigaru, ktorú mi Kali podal spolu s ponukou vydať *Básne*.

● **Ako sa dnes pozeráte na to, že ste nemohli publikovať na Slovensku?**

– Vlastne ani neviem, či som nemohol. Nič písomné sa o tom, pokiaľ viem, nezachovalo. Faktom ostáva, že ma v tom čase o texty nik nepožiadala a texty som ani nikomu neponúkal.

● **V knihe ste akoby prechádzali básnickým vývinom ku konciznejšiemu výrazu, čitateľsky prístupnejšiemu, až po krátkučké texty – i vo forme haiku. Napokon však vyhral zno- va pocit osamelosti – aj vo výraze. Kam podľa vás „bežíte“ teraz?**

– Kompliment vašim doterajším otázkam. I táto je super. Rád by som poznal už dnes odpoveď. Ale zajtra sa ju, dúfam, dozviem.

● **Vo svojich začiatkoch ste sa venovali aj reportážam. Ako sa na ne pozeráte dnes? Nepríťahuje vás zno- va takáto „novinárčina“?**

– Básnik si môže dovoliť básniť i bez objednávky, novinári s tým majú problém. Keď som sníval o reportážach z celého sveta, teda i zo Slovenska, nebol pre moje sny objednávateľ bez ideologicko-politických obmedzení. Dnes má Slovensko viacero mladých talentovaných žurnalistiek a žurnalistov, ktorí vedia hľadať a nájsť a napísať tak, aby to vzbudilo záujem. V „novinárčine“ zostávam amatérom, ak však čosi uverejním, nebude to bez nároku na profesionalitu.

● **Myslíte si, že básnik môže počas svojho života stihnúť napísať všetko?**

– Samozrejme, môže. Presne tak ako môže inžinier skonštruovať všetky stroje, architekt navrhnuť všetky stavby a sestrička ošetriť všetkých pacientov.

● **Predpokladám, že vydaním Básní sa váš poetický beh nekončí. Čo chystáte do budúcnosti, plánujete čosi?**

– Uskutočnené sny vytvárajú priestor na nové. V tomto roku má vydavateľstvo Petra Milčáka Modrý Peter vydať *Relikvie anjelov*, poslednú časť *Že-lez-nic*. Ich kompletnú verziu na CD-ROM pripravuje L. C. A., mala by to byť ponuka pre priaznivcov poézie s dosiaľ neobvyklými možnosťami. S bratom Paľom máme napísanú knihu *Národný luna-park*. Vznikla e-mailovou korešpondenciou medzi Starou Lesnou v Tatrách a Offenbachom nad Mohanom. Materiálu je viac, ako kniha unesie, redigovanie bude zrejme časovo náročné. Chcel by som napísať knihu o mojich rodičoch a knihu z denníkov, ktoré si píšem už vyše štyridsať rokov. Panebože, či čosi plánujem?

Pripravil Radoslav Tomáš

KNIŽNÁ REVUE, dvojtýždenník o nových knihách. Vydáva Literárne informačné centrum v spolupráci so Združením vydavateľov a knihkupcov SR.

Šéfredaktorka Margita Biziková. Adresa redakcie: Knižná revue, Námestie SNP 12, 812 24 Bratislava, Tel. 02/52 920 272, e-mail: krevue@litcentrum.sk. www.litcentrum.sk. Sadzba SAPAC, spol. s r. o., Bratislava. Tlač DOLIS, s. r. o., Bratislava.

Rozširuje MEDIAPRINT-KAPA, PRESSEGROSSO, a. s. Objednávky na predplatné prijíma ARES, Banšelova 4, 821 04 Bratislava, tel.: 02/4341 4665 a L. K. PERMANENT, spol. s r. o., Poštový priechod 4, 834 14 Bratislava 34, tel. 02/4445 3711. Neobjednané rukopisy sa nevracajú. Registračné čís. 243/90, MČ 49 315. Podávanie novinových zásielok povolené RPP Ba-Pošta 12 dňa 21. 10. 93, č. j. 129/93.